

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Diplomová práce

Vypracovala: Zuzana Vitáková

Plzeň, 2019

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra správního práva

Právní úprava role obcí v ochraně životního
prostředí

Diplomová práce

Vypracoval: Zuzana Vitáková

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Vojtěch Stejskal Ph.D.

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Plzeň, 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Právní úprava role obcí v ochraně životního prostředí“ vypracovala samostatně a všechny použité prameny byly řádně citovány.

V Plzni, březen 2019

Zuzana Vitáková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu diplomové práce doc. JUDr. Vojtěchu Stejskalovi, Ph.D. za odborné vedení a poskytnuté konzultace, které mi při zpracování diplomové práce věnoval. Ráda bych také poděkovala své rodině za jejich podporu, kterou mi věnovali za celou dobu mého studia.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- 1) Ústava ČR – Ústavní zákon České národní rady č.1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- 2) LZPS – Usnesení předsednictva České národní rady č.2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- 3) Zákon ochrany ovzduší – Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší
- 4) Vodní zákon – Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů
- 5) Lesní zákon – Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů
- 6) Stavební zákon – Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu
- 7) Zákon o obcích – Zákon č. 128/200 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- 8) ZOPK – Zákon České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- 9) NOZ – Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- 10) ZOZPF – Zákon České národní rady č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělském půdním fondu

OBSAH

1	ÚVOD.....	1
2	VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	3
2.2	ÚSTAVNÍ ZÁKLADY PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	7
2.3	SHRNUTÍ.....	9
3	OBEC.....	10
3.1	PŮSOBNOST OBCÍ.....	13
3.2	ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ.....	18
3.3	SHRNUTÍ.....	20
4	OCHRANA JEDNOTLIVÝCH SLOŽEK ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	22
4.1	OCHRANA OVZDUŠÍ.....	22
4.1.1	OCHRANA OVZDUŠÍ NA ÚROVNI OBCE	25
4.2	OCHRANA VODY	27
4.2.1	OCHRANA VODY NA ÚROVNI OBCE	28
4.2.2	PŘÍKLAD	30
4.3	OCHRANA LESA.....	31
4.3.1	OCHRANA LESA NA ÚROVNI OBCE.....	33
4.4	PŮDA	36
4.4.1	OCHRANA PŮDY NA ÚROVNI OBCE	37
4.5	ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ.....	39
4.5.1	ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ NA ÚROVNI OBCE	40
4.5.2	MOTIVAČNÍ PROGRAMY ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ.....	45
4.6	OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY	46
4.6.1	OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY NA ÚROVNI OBCE	47
5	ZÁVĚR.....	51
	RESUME.....	55
	KLÍČOVÁ SLOVA	57
	KEY WORDS.....	57
	SEZNAM LITERATURY	58

1 ÚVOD

Činností člověka se neustále zhoršují environmentální podmínky, které ohrožují zdravý život nejen člověka, ale i ostatních organismů na Zemi. Veřejnost má proto zájem na tom, aby se stav životního prostředí nezhoršoval pro budoucí generace. Ať už se jedná o globální oteplování, degradaci půd či znečišťování vody a ovzduší, nevyhneme se otázkám, kam až nás tato jednání mohou zavést. Zajištění ochrany životního prostředí je problémem globálním, a proto nestačí jen ochrana na národní úrovni. Kladný přístup každého jednotlivce k ochraně životního prostředí je proto klíčový. Pozitivní dopad spatřuji v tom, že v posledních letech se otázky životního prostředí čím dál častěji řeší a zájem občanů o ekologii a o problematiku zdravého životního prostředí roste.

V této diplomové práci se budu zabývat právní úpravou ochrany životního prostředí na komunální úrovni. Obec jako základní jednotka veřejné správy, má možnost chránit životní prostředí přímo u zdroje ohrožování a znečišťování a má proto významnou funkci při řešení lokálních problémů na úseku ochrany životního prostředí.

Struktura diplomové práce bude členěna do čtyř kapitol následovně. V prvních dvou kapitolách se zaměřím na vymezení základních pojmů, a to pojmu životního prostředí a pojmu právo životního prostředí. Dále představím a shrnu ústavněprávní základ práva životního prostředí.

Ve třetí kapitole vymezím pojem obce. Zaměřím se na zákonnou úpravu obecního zřízení. Vymezím její jednotlivé atributy, jako jsou občané, území a právo na samosprávu zaručené Ústavou České republiky. Dále rozeberu jednotlivé orgány obce a jejich funkce a kompetence. Poté se v následující podkapitole zaměřím na působnost obce, a to jak na působnost samostatnou, tak na působnost přenesenou. Na možnosti ochrany životního prostředí, a to pomocí obecně závazných vyhlášek či pomocí právního institutu místního referenda. Posledním bodem této kapitoly bude role obce v územním plánování. Jelikož územní plánování má velký význam pro zlepšení životního prostředí v dané lokalitě.

Ve čtvrté kapitole se budu věnovat jednotlivým složkám ochrany životního prostředí. Životní prostředí je nutné chránit z několika důvodů. Hlavním důvodem by měl být kvalitní a zdravý život na Zemi jak pro lidskou populaci, tak pro faunu

a floru. Tato kapitola bude nosnou částí diplomové práce, a proto bude její částí nejdetailnější.

Jednotlivé složky ochrany životního prostředí představím a vymezím jejich základní prameny, cíle a předmět právní úpravy. Jednotlivými složkami ochrany životního prostředí je ovzduší, voda, les, půda, odpadové hospodářství a na závěr uvedu ochranu přírody a krajiny. Poté v jednotlivých podkapitolách uvedu jednotlivé kompetence obcí na úseku dané ochrany. A to nejdříve v působnosti přenesené a poté v působnosti samostatné, přičemž budu vycházet především ze zákonné úpravy.

Cílem diplomové práce by mělo být shrnutí dosavadní právní úpravy a následné zhodnocení jejích kladů a záporů. Také bych chtěla zvážit, zda je aktuální právní úprava ochrany životního prostředí dostatečná. Z důvodu rozsahu diplomové práce nemohu vylíčit všechny problémy na úseku práva životního prostředí. Avšak pokusím se upozornit na ty problémy, které spatřuji jako klíčové. V závěru se pokusím nastínit úvahy nad vylepšením dosavadní právní úpravy.

2 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Stěžejními pojmy této diplomové práce jsou životní prostředí, právo životního prostředí a obec. Obci věnuji samostatnou kapitolu. Abychom mohli pochopit pojem právo životního prostředí musíme nejdříve definovat co vlastně životním prostředím je. Tuto definici upravuje zákon č.17/1992 Sb., o životním prostředí v §2. „*Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.*“ Životní prostředí je tedy dle zákona hmotný svět, který tvoří příroda.¹ Zdravé životní prostředí je podstatné nejen z důvodů biologických, nýbrž i z důvodů sociálních či ekonomických, a tedy klíčovou podmínkou života na Zemi.

Životní prostředí ovlivňuje mnoho faktorů, ať je to nárůst populace na Zemi, znečišťování jednotlivých složek životního prostředí či přebytné čerpání přírodních zdrojů atp. Z těchto faktorů vyplývá, že zdravé životní prostředí je narušováno z velké míry člověkem a že se jeho ochrana musí řešit globálně. Cílem ochrany životního prostředí by mělo být nalezení určitého souladu mezi potřebami člověka a zdravého stavu životního prostředí.²

Definici ochrany životního prostředí, pak nalezneme v § 9 téhož zákona. „*Ochrana životního prostředí zahrnuje činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje a odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku.*“ Tato definice se skládá z ofenzivní a defenzivní složky. Ofenzivní složka ochrany upravuje přímý zásah do ochrany životního prostředí, kdežto defenzivní složka ochrany upravuje předcházení či omezování ohrožení životního prostředí.³

Právo životního prostředí neupravuje životní prostředí jako takové, ale podmínky chování člověka k němu. Tedy zachování zdravého stavu životního

¹ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 17

² DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 5

³ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7 str. 28-29

prostředí. Jinak řečeno, chrání životní prostředí tak, že se snaží předcházet jeho poškozování a ohrožování vlivem člověka. Jak už jsem uvedla výše, účel ochrany životního prostředí je nalezení určité harmonie mezi uspokojováním potřeb lidské populace a udržením zdravého životního prostředí.

Na našem území se teprve v 70. letech 20. století začala právní věda zabývat ochranou životního prostředí. Mohl za to fakt, že socialistický systém na našem území nijak neřešil úbytek biodiverzity, znečišťování ovzduší a další problémy s životním prostředím spojené. Jeho stav se začal více a více zhoršovat. Zlomovým bodem byl až vstup České republiky do Evropského společenství. Pozitivní vliv měla pak harmonizace s právem Evropského společenství, dnes Evropské unie. Česká republika se dostala na obdobnou úroveň ochrany životního prostředí, jakou mají ostatní členské státy.⁴

Česká úprava práva životního prostředí vychází z několika zásad, které se využívají jak v normotvorbě, tak při samotném výkladu jednotlivých norem na úseku životního prostředí. Patří mezi ně zásada povinnosti státu dbát o ochranu životního prostředí. Zásada nejvyšší ochrany a zásada ochrany životního prostředí jako všeobecné povinnosti. Dále pak zásada prevence, zásada v pochybnostech u zdroje, zásada trvale udržitelného rozvoje, zásada komplexnosti, zásada odpovědnosti původce, zásada přípustné míry znečištění, zásada informovanosti a v neposlední řadě také zásada účasti veřejnosti na správě věcí veřejných.⁵

Některé zásady jsou vymezeny i v zákoně č. 17/1992 Sb. o životním prostředí. Konkrétně v §11 a následujících. Lidská činnost by neměla být vykonávána nad únosnou míru zatěžování životního prostředí. Přičemž tato přípustná míra je vymezena ve speciálních zákonech. ⁶Každý má právo domáhat se svých práv a neméně důležitý je také §16, který upravuje, že *„Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu a všem jeho formám.“*⁷

⁴ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 25-27

⁵ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 21

⁶ §11-15 zákona č. 17/1992 Sb. o životním prostředí

⁷ §16 zákona č. 17/1992 Sb. o životním prostředí

Systém práva životního prostředí se skládá ze dvou částí. Z části obecné, která zahrnuje předmět, prameny, nástroje, principy, ústavní základ a systém jako takový. Druhá část se nazývá zvláštní, a zabývá se ochranou jednotlivých složek a ekosystémů. Věnuje se ochraně před zdroji ohrožování, upravuje prostředky ochrany životního prostředí, a nakonec se věnuje i ochraně životního prostředí v některých oborech lidské činnosti.⁸

Institucionální zajištění ochrany životního prostředí zajišťují všechny tři části dělby státní moci. Moc soudní poskytuje ochranu prostřednictvím rozhodnutí v soudních řízeních ve věcech občanskoprávních, zejména náhradě škody, trestní, či ve správní agendě. Moc zákonodárná přispívá k ochraně životního prostředí normotvorbou a moc výkonná specializovanými orgány. Jednotlivé orgány veřejné správy pak dělíme na orgány místní, regionální a ústřední.⁹

Ústředním orgánem, který hraje roli v ochraně životního prostředí je Ministerstvo životního prostředí. Do jeho kompetence spadá ochrana vod (tato kompetence se dělí s Ministerstvem zemědělství), ochrana ovzduší, ochrana přírody a krajiny, ochrana zemědělského půdního fondu, ochrana odpadové hospodářství, ochrana geologických prací, myslivosti, rybářství a ochrana lesního hospodářství v národních parcích, posuzování vlivů na životní prostředí, státní ekologickou politiku a problematika geneticky modifikovaných organismů a produktů.¹⁰

Avšak i jiná ministerstva mají působnost v ochraně životního prostředí. Ministerstvo zemědělství má kompetence v ochraně vod, zemědělství a ochraně lesního hospodářství, myslivosti a rybářství mimo území národních parků. Jak jsem zmínila výše, ochranu na územích národních parků vykonává Ministerstvo životního prostředí. Další ministerstva, která mají kompetence v ochraně životního prostředí jsou Ministerstvo pro místní rozvoj (do jehož resortu spadá územní plánování a stavební řízení), Ministerstvo zdravotnictví (do jehož resortu spadá

⁸ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 31

⁹ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 61

¹⁰ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 61-63

ochrana zdraví), Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy Ministerstvo kultury a Ministerstvo financí.¹¹

Na regionální úrovni vykonávají správu orgány kraje, především krajské úřady, které mají své odbory životního prostředí. Místní správu vykonávají obecní orgány. Vzhledem k rozsahu diplomové práce se podrobněji budu věnovat místní státní správě v kapitole 3.

Vedle toho je důležité zmínit ještě několik orgánů státní správy, které též mají vliv na ochranu životního prostředí. Jedná se o různé orgány, které se liší ve vztahu a přístupu ochrany životního prostředí a řešení daných specifických problémů. Spadá sem jak Státní úřad pro jadernou bezpečnost, tak i Český báňský úřad. Dalším orgánem je Česká inspekce životního prostředí, která vykonává státní dozor ve věcech životního prostředí. Má celostátní působnost a spadá pod Ministerstvo životního prostředí. Jejím hlavním úkolem je dohlížet na to, zda jsou dodržována práva a povinnosti daná zákonem a provádí kontrolu na úseku ochrany životního prostředí. Česká inspekce životního prostředí má kompetence v ochraně ovzduší, ochraně vody, ochraně lesního hospodářství, ochraně přírody a krajiny, dále v ochraně nakládání s odpady, geneticky modifikovaným organismy. Výjimkou je ochrana půdy a problémy ve věcech horních a geologických. Zde působnost nemá.¹²

Z dalších speciálních orgánů mohu uvést Správu národních parků a chráněných krajinných oblastí, Agenturu ochrany přírody a krajiny, Statní fond životního prostředí České republiky a mnoho dalších. Podstatnou roli mají i veřejné strážce. Veřejné strážce však nejsou orgány státní správy. Jde o pracovníky orgánů státní správy, které vykonávají určitou činnost pro stát a jsou úředními osobami. Přičemž mohou jimi být i dobrovolníci z řad veřejnosti, kteří jsou pověřeni výkonem státní správy za podmínek stanovených v zákoně. Mezi veřejné strážce patří stráž lesní, stráž rybářská, stráž myslivecká a stráž přírody.¹³

¹¹ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 64

¹² DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 67

¹³ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 69

2.2 ÚSTAVNÍ ZÁKLADY PRÁVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Ústavní základy práva životního prostředí jsou rozptýleny do několika ústavních zákonů. Právo životního prostředí není přímo zmíněné v Ústavě České republiky, ale preambule Ústavy ČR deklaruje odhodlání občanů České republiky „společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství.“ I když je sporné, zda je preambule závazná, protože je spíše významná k vytyčení cílů a z politicko-deklaračních důvodů. Avšak nedá se popřít i její význam pro interpretaci a výklad článků Ústavy ČR.¹⁴ A právě z tohoto důvodu převažuje názor, že má normativní charakter.¹⁵

Dále je v čl. 7 Ústavy ČR upraveno, že „stát má povinnost dbát o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.“ Pojem „ochrana přírodního bohatství“ je vykládána jako ochrana všech složek přírodního prostředí, druhů organismů, ekosystémů ale i životního prostředí obecně.¹⁶ Tento článek Ústavy ČR je deklaratorním ustanovením a zavazuje stát, aby zajistil pomocí právních norem trvale udržitelný život na Zemi.¹⁷ Součástí ústavního pořádku dle čl. 3 Ústavy je také Listina základních práv a svobod. Ta v preambuli také zmiňuje nutnost chránit přírodní bohatství a zakotvuje „odpovědnost vůči budoucím generacím za osud veškerého života na Zemi.“ Na rozdíl od Ústavy, Listina právo životního prostředí přímo zmiňuje a to v čl. 35 a jeho 3 odstavcích.

V prvním odstavci upravuje, že každý má právo na příznivé životní prostředí a společně s čl. 7 Ústavy zakotvuje ekologický stát.¹⁸ Slovem „každý“ byla každá osoba fyzická, protože jen ona může být přímo ovlivněná životním prostředím na rozdíl od osoby právnické.¹⁹ Avšak dle nálezu Ústavního soudu jimi

¹⁴ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-7380-000-4. str. 69

¹⁵ ZACHOVÁ, Markéta. Právo na příznivé životní prostředí v ústavním systému České republiky. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C.H. Beck, č. 2/1999. ISSN 1210-6410 str. 95-104

¹⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-590-9.

¹⁷ ZACHOVÁ, Markéta. Právo na příznivé životní prostředí v ústavním systému České republiky. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C.H. Beck, č. 2/1999. ISSN 1210-6410 str. 95-104

¹⁸ ZACHOVÁ, Markéta. Právo na příznivé životní prostředí v ústavním systému České republiky. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C.H. Beck, č. 2/1999. ISSN 1210-6410 str. 95

¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 1994 sp.zn. PL. ÚS 15/93

mohou být i osoby právnické, jelikož je žádoucí, aby občané mohli dostat prostor k soudní ochraně jako právnické subjekty ve kterých se sdružují.²⁰

Ve druhém odstavci čl. 35 LZPS zakotvuje právo každého na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů. Tento odstavec má sloužit lidem k tomu, aby se ujistili, že stát dbá o to, aby nebylo poškozováno zdravé životní prostředí a přírodní zdroje.²¹ Na tento článek navazuje zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, který upravuje že „zabezpečení práva na přístup k informacím o životním prostředí, na vytvoření podmínek pro výkon tohoto práva a podporu aktivního zpřístupňování informací o životním prostředí ze strany povinných subjektů.“²²

Ve třetím odstavci pak upravuje, že nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky při výkonu svých práv, nad míru stanovenou zákonem. Tímto ustanovením se omezuje výkon některých práv, například je významně omezena svoboda podnikání.²³

Článek 35 odst. 3 LZPS je spjatý s čl. 11 odst. 3 LZPS ve kterém je upraveno, že „Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.“²⁴ Stojí tu tedy dvě ústavně chráněna lidská práva, která se v některých případech musí omezit jeden na úkor druhého. Vlastnické právo lze omezit nebo odejmout a to tzv. vyvlastněním. Vyvlastnění je upraveno v zákoně č. 184/2006 o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě. Vyvlastnit lze pouze pro účel stanovený na základě zákona, a to ve veřejném zájmu, jen v rozsahu, který je nezbytný k dosažení účelu a za náhradu, která náleží vyvlastněnému.²⁵ V souvislosti s ochranou životního prostředí se mohou omezit i další svobody. A to

²⁰ Nález č. I. ÚS 59/14 ze dne 30.5. 2014

²¹ ZACHOVÁ, Markéta. Právo na příznivé životní prostředí v ústavním systému České republiky. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C.H. Beck, č. 2/1999. ISSN 1210-6410 str. 104

²² §1 zákona č. 123/1998 Sb. o právu na informace o životním prostředí

²³ ZACHOVÁ, Markéta. Právo na příznivé životní prostředí v ústavním systému České republiky. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C.H. Beck, č. 2/1999. ISSN 1210-6410 str. 104

²⁴ Čl. 35 odst. 3 Usnesení předsednictva České národní rady č.2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

²⁵ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 48

například omezení svobody pohybu či pobytu z důvodu ochrany přírody, které je upraveno v čl. 14 LZPS.²⁶

2.3 SHRNU TÍ

V první kapitole jsem definovala základní pojmy této diplomové práce. Pojem životní prostředí a právo životního prostředí. Životním prostředím se rozumí jak umělé, tak přírodní prvky, které nás obklopují a je potřeba jejich ochrana. Ochrana životního prostředí je definována v zákoně o ochraně životního prostředí. V další podkapitole jsem se věnovala ústavněprávnímu základu práva životního prostředí. Právo životní prostředí je již zmíněné v preambuli a dále v několika člancích. Navíc je zmíněno v preambuli a člancích Listiny základních práv a svobod.

²⁶ ZACHOVÁ, Markéta. Právo na příznivé životní prostředí v ústavním systému České republiky. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C.H. Beck, č. 2/1999. ISSN 1210-6410 str. 104

3 OBEC

Ke správnému pochopení role obcí v ochraně životního prostředí je nutné vymezit pojem obec. Jak nám upravuje zákon o obecním zřízení č. 128/2000 Sb. v §1, obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů. Tento paragraf vychází z čl. 99 a čl. 100 Ústavy, který zakotvuje, že se Česká republika člení na obce a kraje. Tedy na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Obce jsou „základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.“²⁷ Podstatné je také ustanovení, které upravuje že „obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání veřejný zájem.“²⁸

Mezi základní atributy obce patří občané. Občané obce se mohou podílet na spravování veřejných záležitostí dané obce. Slovo občané v tomto paragrafu neznamena, že občané jsou pouze ti, co jsou státními občany České republiky s trvalým pobytem na území obce. Tzv. obecní společenství totiž tvoří i občané jiných členských států EU, kteří jsou v dané obci přihlášení k trvalému pobytu. Dále pak může být občanem i fyzická osoba která dosáhla věku 18 let, která je cizím státním příslušníkem a je hlášena k trvalému pobytu na území obce. Avšak pouze v případě, kdy je ČR vázána mezinárodní smlouvou, která tuto problematiku upravuje.²⁹

Dalším atributem je území obce. Obec tvoří určitý územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Jakékoli území České republiky je součástí některé obce, vyjma vojenských újezdů, které se zřizují na základě zvláštního zákona. Každá obec je tvořena alespoň jedním katastrálním územím. Dále obce spadají pod okresy. Výjimkou je zde hlavní město Praha, které je samostatnou územní jednotkou. Okresy poté spadají pod vyšší územní samosprávné celky, kterými rozumíme kraje.³⁰ Změny hranic obce lze pouze za předpokladu dodržení předem stanovených podmínek.

²⁷ §1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

²⁸ §2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

²⁹ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 39

³⁰ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 2

Podle právní úpravy ČR rozlišujeme tři základní typy obcí. Obec základní (které se označují za „vesnické“), městys a město. Pokud má obec minimálně 3 000 obyvatel a podá návrh předsedovi Poslanecké sněmovny, který ji městem stanoví po vyjádření vlády, nebo pokud obec byla městem před 17. květnem 1954, může se obec stát městem. Posledním druhem obce je Městys. Městysem může být stejně jako městem pouze obec, která navrhla předsedovi Poslanecké sněmovny, která podala návrh na udělení statutu Městyse. Předseda Poslanecké sněmovny ji městysem stanoví, po vyjádření vlády. Mezi jednotlivými druhy obcí je rozdíl pouze v označení jejich orgánů.³¹

Existuje ještě další členění obcí, a to podle vnitřní organizace obce, podle rozsahu státní správy, tedy přenesené působnosti, která je jim svěřena atp. Podle obecního zřízení se města mohou dělit na základní, statutární a hlavní město Praha. Statutární města jsou v zákoně o obcích taxativně vymezena a mají specifickou úpravu. Na základě rozhodnutí statutárních měst, městské vyhlášky se mohou jejich území členit na městské části či obvody s vlastními orgány, které jsou nadány samosprávou.³²

Třetím a zároveň posledním obligatorním atributem obce je právo na územní samosprávu. Právo na územní samosprávu zaručuje článek 8 Ústavy a podrobněji jej upravuje v hlavě VII. člancích 99 až 105 Ústavy. Obec je veřejnoprávní korporací, která vlastní majetek a hospodář s ním ve veřejném zájmu, podle potřeb svých občanů. Je oprávněna vykonávat svým jménem úkoly jí svěřené veřejnou správou a jako právnická osoba může vstupovat do vztahů práva soukromého, a i do právních vztahů práva veřejného.³³

Mezi obligatorní orgány obce, tedy orgány, bez kterých by nemohla obec existovat patří zastupitelstvo obce, starosta obce a obecní úřad. Zastupitelstvo obce jako jediný orgán obce je zmíněn v Ústavě „*Obec je spravována zastupitelstvem.*“³⁴ Dále starosta obce, který je volen z řad zastupitelů zastupitelstvem obce a který zastupuje obec navenek a obecní úřad.

³¹ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 7

³² HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1. str. 98-100

³³ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 3

³⁴ Čl 101 ods. 1 ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zastupitelstvo obce je orgán složený z členů zastupitelstva a je orgánem voleným. Dle Ústavy je stanoveno že působnost zastupitelstva může být upravena pouze na základě zákona. Funkční období zastupitelstva je čtyřleté a právní režim voleb je vymezen v zákoně č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. Volby vyhlašuje prezident republiky a jsou tajné a na základě přímého volebního práva.³⁵

Zastupitelstvo obce má pravomoc vydávat v samostatné působnosti obecně závazné vyhlášky a rozhoduje ve věcech samosprávy. Tato pravomoc zastupitelstva obce je zakotvena v Ústavě v čl. 104 odst. 3. Obecně závazná vyhláška jako originární pramen práva slouží k tomu, aby obec mohla vydávat vlastní pravidla a povinnosti a tyto povinnosti obecně zavazovat, jak již vyplývá z jejího názvu. Avšak i tato samostatná působnost je omezena a to tím, že se obec musí řídit při vydávání obecně závazných vyhlášek zákonem nebo také jinými právními předpisy vydanými na základě zákona.³⁶

Mezi fakultativní orgány obce patří rada, která je výkonným orgánem obce a zvláštní orgány. Rada se skládá z členů z řad zastupitelů, kdy zastupitelstvo tyto členy volí a za svůj výkon také zastupitelstvu odpovídá. Skládá se ze starosty, místostarosty a dalších členů. Jejich počet se liší podle počtu členů zastupitelstva a její zasedání jsou neveřejná.³⁷ Mezi orgány orgánu obcí patří komise, které jsou zřízeny na základě rozhodnutí rady obce. Komise jsou iniciativním a poradním orgánem rady obce a projednávají jen to, co jim rada určí. Avšak komise se může stát orgánem obce, za předpokladu že starosta tuto komisi zřízenou radou obce pověří po projednání s ředitelem krajského úřadu výkonem činnosti, která spadá do přenesené působnosti. Takovým to zvláštním orgánem obce, může být přestupková komise.³⁸

Dalšími poradními orgány jsou výbory zastupitelstva obce. Tyto výbory jsou zřízeny na základě rozhodnutí zastupitelstva a zastupitelstvo také rozhoduje o počtu a volbě jejich členů. Ze zákona se zřizuje výbor finanční, který provádí

³⁵ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 152

³⁶ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1. str. 102

³⁷ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 12

³⁸ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 14

kontrolu hospodaření a kontrolní, který vykonává kontrolu dodržování předpisu a usnesení zastupitelstva a rady. Přičemž některé malé obce měli v minulosti pouze jeden, který vykonával obě agendy. Počet členů musí být lichý a zpravidla minimálně tři členný. Výbor vykonává povinnosti určené zastupitelstvem obce a tím má usnadnit plnění vlastních úkolů zastupitelstva, přičemž za svůj výkon mu také odpovídá.³⁹ Obec může zřídit i tzv osadní výbor, který neplní úkoly zastupitelstva, ale jeho cílem je „*napomáhat uspokojování potřeb občanů dané místní části obce v podmínkách obecní samosprávy.*“⁴⁰

3.1 PŮSOBNOST OBCÍ

Působností obcí se rozumí okruh záležitostí, o kterých může obec rozhodovat. Pro tuto podkapitolu je důležité zmínit čl. 8 a čl. 100 odst. 1 Ústavy, které zaručují samosprávu územně samosprávným celkům. Avšak Ústava rozsah působnosti obce nezakotvuje.⁴¹ Obec může rozhodovat o záležitostech jí svěřené samostatně v tzv. samostatné působnosti. Dále také rozhoduje v přenesené působnosti, pokud byla svěřena orgánu obce státní správa.

Samostatná působnost je upravena tak, že obec může rozhodovat o svých záležitostech. Avšak podmínkou je, aby se řídila pravidly právního řádu a aby se jednalo pouze o záležitosti, které nepřekračují zájmy obce. Pokud by překračovaly zájmy obce, pak by tyto záležitosti spadaly do působnosti vyššího samosprávného celku, tedy kraje.⁴² Tuto působnost lze dovodit z článku 101 odst. 1 Ústavy, který upravuje že obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce. Do samostatné působnosti obce spadají záležitosti jí vlastní, například co se týče existence obce a jejích územních změn, vnitřní organizace, rozpočtového hospodaření, hospodaření

³⁹ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 265-271

⁴⁰ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 273

⁴¹ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1. str. 103

⁴² KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 15

s obecním majetkem, podnikatelskými aktivitami obce či zakládání a zřizování právnických osob atp.⁴³

Na úseku ochrany životního prostředí má zastupitelstvo obce v samostatné působnosti možnost vydat obecně závaznou vyhlášku, díky které může upravit povinnosti k zajišťování místního veřejného pořádku a dále k „zajištění udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství, k ochraně životního prostředí, zeleně v zástavbě a ostatní veřejné zeleně a k užívání zařízení obce sloužící k potřebám veřejnosti.“⁴⁴ Dále obec v samostatné působnosti zajišťuje odvoz komunálního odpadu, zásobování pitnou vodou, odvádění a čištění odpadních vod a veřejné zeleně.⁴⁵

Tato kompetence je zakotvena již v Ústavě a to v čl. 104 odst. 3 „Zastupitelstva mohou v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky“. Dle nálezu Pl. ÚS 45/06 v tzv. „Jirkovské vyhlášce“, byla ve městě Jirkov obecně závaznou vyhláškou ukládána vlastníkům či uživatelům veřejné zeleně povinnost udržovat zeleň formou pravidelných sečí, které museli být provedeny minimálně dvakrát ročně a dále povinnost hrabat trávu ve stanovených termínech. Bylo zde namítáno, že ukládá vlastníkům či uživatelům povinnosti v rozporu s čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a také to, že upravuje již věc zákonem ř. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči upravenou. Dle názoru Ústavního soudu k vydání obecně závazné vyhlášky pak nemusí mít obec jiné zmocnění, jelikož je dle čl. 104 odst. 3 Ústavy přímo zmocněna. Také je toho názoru že se obsah práva ústavní garance práva na územní samosprávu ustálil a tímto upustil od restriktivního výkladu tohoto ustanovení, který zastával dříve.⁴⁶ Výjimkou je ukládání daní a poplatků vzhledem k čl. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod. Na tomto základě Ústavní soud zamítl návrh ministerstva vnitřní.⁴⁷

Jak jsem již zmínila, následný dozor nad výkonem samostatné působnosti obce vykonává ministerstvo vnitřní. Posuzuje soulad obecně závazné vyhlášky se zákonem, kdy ji nemůže zrušit, protože se jedná o působnost obce, která je zaručena

⁴³ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1. str. 103–105

⁴⁴ §10 písm. c) zákona č. 128/2000 Sb., o obecním zřízení

⁴⁵ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 66

⁴⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2007 sp.zn. Pl. ÚS 45/06

⁴⁷ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 21

přímo v Ústavě. Může ale vyzvat obec k nápravě a pokud nápravu neprovede, může podat ústavní stížnost k Ústavnímu soud. Nadto další ústavní přezkum může na základě ústavní stížnosti podat kdokoli kdo se cítí dotčen na svých právech obecně závaznou vyhláškou a může být připojena ke zrušení návrhu obecně závazné vyhlášky obce.⁴⁸

Pokud nastane situace, kdy zvláštní zákon přímo nestanoví, v jaké působnosti má obec v určité věci rozhodovat, má se za to, že v působnosti samostatné. Avšak nelze toto pravidlo aplikovat na veškeré zvláštní zákony. Například, pokud ze zvláštního zákona plyne, že jde o výkon státní moci, musí rozhodnout v přenesené působnosti. Stejně tomu bude i u orgánů obcí, které mají ze zákona svěřenou pouze přenesenou působnost. Dále pokud je svěřena určitá činnost přímo obecnímu úřadu, který vykonává činnost v samostatné působnosti pouze na základě pověření jiného orgánu obce, má se za to, že půjde o činnost, která spadá do přenesené působnosti.⁴⁹ Na druhé straně, pokud nastala situace, kdy by stát zasahoval v rozporu se zákonem do samosprávy obce, může se zastupitelstvo obce bránit podáním ústavní stížnosti u Ústavního soudu.

Druhou působností je tzv. přenesená a není pro všechny obce stejná jako je tomu u samostatné působnosti. Zákon rozlišuje tři typy obcí, a to obec základní, obec s pověřeným obecním úřadem a obec s rozšířenou působností.⁵⁰ Přenesená působnost v oblasti životního prostředí je upravena v jednotlivých složkových zákonech. Tuto působnost v obci vykonávají orgány, a to obecní úřady, ale mohou ji vykonávat i zvláštní orgány, například povodňové komise atp.

Nejzásadnější činnost obce v přenesené působnosti je vydávání nařízení na základě článku 79 odst. 3 Ústavy „...orgány územní samosprávy mohou na základě zákona a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.“ Nařízení obce je podzákonný právní předpis, který slouží k provádění zákona. Obec má povinnost vykonávat přenesenou působnost, pokud je k tomu

⁴⁸ JELÍNKOVÁ, Jitka. *Občan, spolek, obec a úřad v ochraně životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0508-3. str. 39

⁴⁹ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 18

⁵⁰ §61 zákona č. 128/2000 Sb., o obecním zřízení

zmocněna, a to jak pro své území, tak v případě rozšířené působnosti i pro správní obvod obecního úřadu dané obce.⁵¹

I zde je následný dozor nad výkonem přenesené působnosti. Dozor nad výkonem vykonává na rozdíl od ministerstva vnitra u obecně závazné vyhlášky krajský úřad, který nejprve vyzve obec k nápravě. Pokud se jedná o nařízení obce, může být poté návrh na zrušení nařízení předložen k u Ústavnímu soudu.⁵²

Do přenesené působnosti dále spadá řízení o přestupcích, které projednává obecní úřad. Přestupku na úseku ochrany životního prostředí se fyzická osoba, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba dopustí tím, že „*neudrží čistotu a pořádek na pozemku, který užívá nebo vlastní a tím naruší vzhled obce nebo naruší životní prostředí v obci nebo odloží věc mimo vyhrazené místo.*“ Obecní úřad pak může za tyto přestupky uložit pokutu do výše 500 000,- Kč.⁵³

Dalším nástrojem obce v ochraně životního prostředí je institut místního referenda. Místní referendum umožňuje občanům ovlivnit řešení problémů a rozhodování v určité věci v dané obci, jehož výsledek zavazuje zastupitelstvo obce. Institut místního referenda je upraven v čtyřikrát novelizovaném zákoně č. 22/2004 Sb., o místním referendu.⁵⁴ Co se týče ústavněprávního základu tak se jedná o institut, který je řazen do nástrojů přímé demokracie a vychází z čl. 2 Ústavy, který zakotvuje, že ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává demokracii přímo. Vychází také z čl. 100 odst. 1 Ústavy, tedy že územní samosprávné celky jsou společenstvím občanů, které mají právo na samosprávu. Dále vychází z čl. 21 odst. 1 LZPS, který zakotvuje, že občané mají právo podílet se na správě věcí veřejných přímo.⁵⁵

Místní referendum lze uskutečnit dvěma způsoby. Může se na něm usnést zastupitelstvo obce a vyhlásit místní referendum anebo na základě návrhu podaném přípravným výborem, kdy tento návrh zastupitelstvo obce schválí. Vzápětí vyhlásí

⁵¹ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 27-29

⁵² HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1. str. 114-115

⁵³ § 66 d) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

⁵⁴ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1. str. 111

⁵⁵ Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

přesný den, kdy se místní referendum bude konat. V zákoně je vymezeno, kdo může v místním referendu hlasovat, a to může dle §2 každý, kdo má právo volit do zastupitelstva. Avšak zákon o místním referendu upravuje výjimky, kdy občan obce nemůže hlasovat v místním referendu a to v §4.⁵⁶

Referendum je možné uskutečnit pouze o otázkách, které spadají do samostatné působnosti obce. I zde jsou ale výjimky, například nelze uskutečnit místní referendum o místních poplatcích, o rozpočtu obce či o schválení, zrušení či změně obecně závazné vyhlášky.⁵⁷

Pro zastupitelstvo obce je výsledek referenda závazný, a to bez udání doby závaznosti. Avšak legislativa nijak neřeší, pokud by se zastupitelstvo obce výsledkem referenda nedrželo. Pokud by došlo k tomu, že výsledek referenda zastupitelstvo nerespektuje, může se občan obce obrátit s podnětem na Ministerstvo vnitra. Jelikož jak již bylo zmíněno v předchozí podkapitole, právě Ministerstvo vnitra vykonává dozor nad samostatnou působností. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu může mít referendum i konzultativní povahu, a to tedy znamená že by výsledek referenda nezavazoval zastupitelstvo obce. Nejvyšší soud vychází z toho „*že smysl a existence místního referenda spočívá v možnosti občanů vyjádřit jeho prostřednictvím politicky validně svůj názor*“. Konzultativní referendum je tedy možné pokud „*výsledkem referenda je stanovisko, které má obec zastávat u otázek, k nimž se může vyjádřit, nikoliv však o nich sama rozhodnout*.“ Posléze i Ústavní soud potvrdil že konzultativní místní referendum je možné a několik konzultativní referend se od tohoto okamžiku uskutečnilo.⁵⁸

Environmentální místní referenda se v praxi nejčastěji týkali výstavby pozemních komunikací, větrných elektráren či o problému umístění trvalého podzemního hlubinného úložiště jaderného odpadu.⁵⁹

⁵⁶ KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 40

⁵⁷ § 7 zákona č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 3. 2015 Ars 11/2014–42

⁵⁹ Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition. Brno: Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

3.2 ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

Územní plánování je klíčový nástroj pro ochranu životního prostředí, a to zejména pro ochranu zemědělské půdy či ochrany hodnotných částí přírody a krajiny kolem nás. Územní plánování je důležitý institut jak z hlediska určení funkčního využití daného území, avšak také tvoří predispozici k zabezpečení harmonie přírody, člověka ale i kulturních hodnot v dané lokalitě.⁶⁰ Územní plánování je natolik specifické a jedinečné, jelikož využívá a shromažďuje informace jednotlivých území a zároveň nabízí mnohá řešení problémů a zhodnocení dopadů projednávaných změn v území. Obsahuje tak budoucí koncepci rozvoje daného území. ⁶¹Mezi prameny územního plánování patří zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) a dále je upraveno ve vyhlášce č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území. Nicméně zasahuje do procesů jako je posuzování vlivů na životní prostředí, integrovaná prevence a prevence závažných havárií způsobených vybranými chemickými látkami a přípravky.⁶²

Územní plánování je státem, kraji a obcemi organizovaná činnost, která je hierarchicky uspořádána.⁶³ Na vrcholu této hierarchie je politika územního rozvoje, která upravuje celostátní nejdůležitější záměry. Dále také zavazuje Zásady územního rozvoje, které upravují území krajů, Územní plány obcí a regulační plán pro specifické území.⁶⁴

Územní plán je typem územně plánovací dokumentace, ve kterém obec podrobně líčí, jak bude dané území vypadat z různých hledisek. Mezi tato hlediska patří i ochrana životního prostředí.⁶⁵ V územním plánu se vymezí hranice zastavěného území dané obce, plochy a koridory a určí se podmínky pro využití

⁶⁰ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 204

⁶¹ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 205

⁶² TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 248

⁶³ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 204

⁶⁴ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 249

⁶⁵ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 244

těchto ploch a koridorů.⁶⁶ Územní plány jsou vyhotoveny pro celé území obce, popřípadě vojenského újezdu orgánem územního plánování, avšak jejich zpracování je dobrovolné. Orgánem územního plánování je obecní úřad obce s rozšířenou působností. Jak už z předešlého vyplývá existují obce, které územní plány vyhotoveny nemají a namísto nich mohou rozhodnout o pořízení vymezení zastavěného území.⁶⁷

Regulační plán se pořizuje v případě, kdy je nutné vymežit podrobné, specifické podmínky pro využití pozemků, staveb a ochrany hodnot v určené lokalitě a také pro vytvoření zdravého a příznivého životního prostředí. Regulační plán je závazný pro rozhodování v území a může nahradit územní rozhodnutí.⁶⁸

Jelikož územní plánování nemusí hledět prioritně na problémy spojené s životním prostředím v daném území, existují nástroje, jak docílit toho, aby se na tyto problémy bral zřetel. Všechny návrhy územního plánování musí projednat dotčené orgány ochrany životního prostředí. Návrhy se musí projednat a dotčené orgány vydat svá stanoviska. Pokud by se tyto neshody nedali vyřešit dohodou, rozhodl by nejbližší nadřízený společný orgán či ústřední orgán státní správy, pokud by takový orgán nebyl.⁶⁹ Dále je možné posuzovat ochranu životního prostředí při územním plánování prostřednictvím posuzování vlivů na životního prostředí, které je součástí vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území.⁷⁰

Jednotlivé složkové zákony, a to konkrétně zákon o ochraně přírody a krajiny, o ochraně zemědělského půdního fondu, lesní zákon, vodní zákon a zákon o ochraně ovzduší mají vliv na územní plánování. Přímo v jednotlivých ustanovení složkových zákonů jsou vymezeny některé podmínky, na které se musí během územního plánování pamatovat.⁷¹

Nejvýrazněji se zde projevuje zákon o ochraně přírody a krajiny, který zakotvuje ochranu krajinného rázu či významných krajinných prvků apod. Územní

⁶⁶ §43 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

⁶⁷ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 249

⁶⁸ §61 a §62 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování

⁶⁹ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 212–213

⁷⁰ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 213

⁷¹ HOLEČEK Lukáš. *Územní plánování jako nástroj ochrany životního prostředí*. Praha, 2015, Diplomová práce, Univerzita Karlova. Fakulta právnická. Katedra životního prostředí. str. 106

plánování je důležité zejména proto, že i samotný zákon zakotvuje v §2 odst. 2 písm. g) že „*spoluúčast v procesu územního plánování a stavebního řízení s cílem prosazovat vytváření ekologicky vyvážené a esteticky hodnotné krajiny.*“⁷²

Dalším složkovým zákonem, který upravuje, jak má územní plánování vypadat je zákon o ochraně zemědělského půdního fondu, a to v případě ochrany půdy a lesa. V §5 je vymezeno, že „*pořizovatelé a projektanti územně plánovací dokumentace a územně plánovacích podkladů povinni řídit se zásadami této ochrany, navrhnout a zdůvodnit takové řešení, které je z hlediska ochrany zemědělského půdního fondu a ostatních zákonem chráněných obecných zájmů nejvýhodnější.*“⁷³ Orgány ochrany zemědělského půdního fondu se mohou vyjadřovat k územně plánovací dokumentaci. Stejně tomu je i v případě orgány státní správy lesů.

V případě složkového zákona v ochraně vody musí územní plánování brát v úvahu ochranu oblastí přirozené akumulace vod a také území které slouží ke snižování dopadů v případě sucha a povodní. V §23 (2) vodního zákona je že „*v rámci plánování v oblasti vod se pořizují plány povodí a plány pro zvládnutí povodňových rizik. Tyto plány jsou podkladem pro výkon veřejné správy, zejména pro územní plánování a vodoprávního řízení.*“⁷⁴

Co se týče ochrany ovzduší, tak to se v územním plánování projevuje celostátně, jelikož se ochrana ovzduší nedokáže omezit na určité území. Tato ochrana tedy nepřímo ovlivňuje územní plánování, a to pomocí stanovisek či závazných stanovisek dotčených orgánů.⁷⁵

3.3 SHRnutí

Tato kapitola pojednávala o základní územní jednotce státu, tedy obci. Mezi základní atributy obce patří občané, území a právo na samosprávu. Přičemž obec

⁷² HOLEČEK Lukáš. *Územní plánování jako nástroj ochrany životního prostředí*. Praha, 2015, Diplomová práce, Univerzita Karlova. Fakulta právnická. Katedra životního prostředí. str. 107

⁷³ §5 zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

⁷⁴ §23 odst. (2) zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů

⁷⁵ HOLEČEK Lukáš. *Územní plánování jako nástroj ochrany životního prostředí*. Praha, 2015, Diplomová práce, Univerzita Karlova. Fakulta právnická. Katedra životního prostředí. str. 113–119

může rozhodovat v samostatné nebo v přenesené působnosti. Mezi nejvýznamnější pravomoc v samostatné působnosti spadá vydávání obecně závazných vyhlášek. Obce v nich mohou rozhodovat o právem neupravených otázkách místního významu nebo o otázkách, které jsou sice právem upravené, ale liší se v cíli úpravy. V přenesené působnosti je klíčovou pravomocí vydávání nařízení. Právní nástroj, který se na úseku ochrany životního prostředí využívá je dále institut místního referenda. Slouží k tomu, aby zastupitelstvo získalo vyjádření občanů dané obce k určité, specifické problematice místního charakteru. Na konci této kapitoly se věnuji územnímu plánování. Kromě obecné charakteristiky tohoto právního nástroje se pokusím nastínit, jak jednotlivé složkové zákony mohou ovlivnit vytvoření územně plánovací dokumentace. Z pohledu obce je důležité zmínit, že si mohou vyhotovit územní plán, ve kterém určí, jak bude území obce vypadat ale musí být v souladu se Zásadami územního rozvoje.

4 OCHRANA JEDNOTLIVÝCH SLOŽEK ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

V následujících podkapitolách se budu věnovat ochraně jednotlivých složek životního prostředí. A to konkrétně ochraně ovzduší, ochraně vody, ochraně půdy, ochraně lesního hospodářství, ochraně odpadového hospodářství a ochraně přírody a krajiny. V České republice neexistuje komplexní zákoník, který by kodifikoval právo životního prostředí. Ochrana životního prostředí je roztržena do několika složkových zákonů, které jednotlivé složky životního prostředí chrání. Jednotlivé podkapitoly vychází z právních předpisů upravující jednotlivé složky životního prostředí.

4.1 OCHRANA OVZDUŠÍ

Ovzduší je jedna ze základních složek životního prostředí, která je zásadní pro zdraví člověka. Znečištění ovzduší má neblahý dopad na život na Zemi. Ovzduším se rozumí pro účely zákona vnější ovzduší v troposféře.⁷⁶ Přičemž se zákon ochrany ovzduší nevztahuje na vnitřní ovzduší, které chrání jiné speciální zákony.⁷⁷ Ovzduší musí být chráněno k určité přípustné úrovni znečištění a znečištění.⁷⁸ Hranice kvality neboli imisní limit je určován tak, aby měl optimální skladbu prvků a chemických látek, která jsou přirozená pro lidské tělo. Na druhou stranu nemá škodlivé účinky na životní prostředí a nezatěžuje zápachem.⁷⁹

Ovzduší nemůže být zcela čisté, jelikož znečišťující látky se do ovzduší dostávají i různými přírodními procesy jako jsou lesní požáry atp. Ačkoli se v této diplomové práci zabývám ochraně ovzduší z pohledu obcí, ochrana ovzduší je globálním problémem. Jelikož i když dochází k místnímu znečištění, zasahuje i do dalších lokalit.⁸⁰

⁷⁶ § 2 písm. a) zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší

⁷⁷ BEJČKOVÁ, Pavla. *Zákon o ochraně ovzduší: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-911-4. str. 6

⁷⁸ § 1 odst. 2 písm. b) zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší

⁷⁹ BEJČKOVÁ, Pavla. *Zákon o ochraně ovzduší: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-911-4. str. XVII

⁸⁰ IGNASOVÁ, Lucie. *Role obcí v ochraně ovzduší dle nové právní úpravy*. Praha, 2015, Diplomová práce, Univerzita Karlova. Fakulta právnická. Katedra životního prostředí. str. 4

Česká právní úprava ochrany ovzduší se vyvíjela již od roku 1901, a prošla třemi generacemi. První generace je charakterizována přijetím zákona č. 309/1991 Sb., o ovzduší a dalším pramenem byl zákon České národní rady č. 389/1991 Sb., o státní správě ochrany ovzduší. Druhá generace je charakterizována souladem s evropskou právní úpravou a spojením ochrany ovzduší a ozónové vrstvy. Aktuálně se nacházíme ve třetí generaci, která ochranu ovzduší a ochranu ozónové vrstvy rozdělila. Ochrana ozónové vrstvy je nyní upravena v zákoně č. 86/2002 Sb., o látkách, které poškozují ozónovou vrstvu, a o fluorovaných skleníkových plynech.⁸¹

Základním pramenem ochrany ovzduší v České republice je zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší. Definici ochrany ovzduší nalezneme v zákoně ochrany ovzduší, kterou se rozumí „... *předcházení znečišťování ovzduší a snižování úrovně znečištění tak, aby byla omezena rizika pro lidské zdraví způsobená znečištěním ovzduší, snížení zátěže životního prostředí látkami vnášenými do ovzduší a poškozujícími ekosystémy a vytvoření předpokladů pro regeneraci složek životního prostředí postižených v důsledku znečištění ovzduší.*“⁸² Chápeme tím tedy určitou regulaci činností, s úmyslem zlepšení dosavadní situace ovzduší a zároveň zajištění ochrany před budoucím znečištěním.⁸³

Cílem právní úpravy je snížení znečišťování ovzduší k určitému emisnímu a imisnímu limitu, ne tedy o úplný zákaz veškerého znečišťování. Vše by mělo být v souladu s tím, aby byla omezena rizika pro lidské zdraví.⁸⁴ Mezi další důležitý bod patří ochrana ekosystémů a regenerace ostatních složek životního prostředí, na které by mohl mít negativní dopad vliv znečištěného ovzduší.⁸⁵

Předtím než v následující podkapitole rozeberu roli obce v ochraně ovzduší musím vysvětlit několik pojmů, které zákon ochrany ovzduší upravuje. Jedním z těchto pojmů jsou imise a emise. Emisí se dle zákona ochrany ovzduší rozumí vnášení znečišťující látky do ovzduší. Dalo by se říci, že pojem znečišťování a

⁸¹ IGNASOVÁ, Lucie. *Role obcí v ochraně ovzduší dle nové právní úpravy*. Praha, 2015, Diplomová práce, Univerzita Karlova. Fakulta právnická. Katedra životního prostředí. str. 24

⁸² §1 odst. 1 zákona č. 201/2012 Sb. zákona o ochraně ovzduší

⁸³ BEJČKOVÁ, Pavla. *Zákon o ochraně ovzduší: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-911-4. str. 2

⁸⁴ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 256

⁸⁵ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 205

pojmem emise jsou synonyma a zákonodárce se je snaží používat v zákoně tak, aby tento pojem byl co nejsrozumitelnější.⁸⁶ A to, jak vlastní vnášení znečišťujících látek ze zdrojů do ovzduší, tak následek, a to znečišťování znečišťujícími látkami, které už v ovzduší jsou tzv. chemismus atmosféry.⁸⁷

Pojmem imise je pak důsledkem znečištění, tedy míra znečištění ovzduší.⁸⁸ Jedná se o situaci, kdy už se znečišťující látky nachází v ovzduší. Zjednodušeně řečeno emisemi se rozumí znečišťování a imisemi pak znečištění, přičemž zákon v případě imisí a Ministerstvo životního prostředí v případě emisí stanoví jejich přípustné limity.

Znečišťujícími látky nejsou nikde taxativně vymezeny. Pojmem znečišťující látka je každá látka, „*kteřá svou přítomností v ovzduší má nebo může mít škodlivé účinky na lidské zdraví nebo životní prostředí anebo obtěžuje zápachem.*“⁸⁹

Dále zákon o ochraně ovzduší upravuje dva zdroje antropogenních znečištění.⁹⁰ Spadá sem stacionární a mobilní zdroj znečištění. Stacionárním zdrojem je dle zákona ochrany ovzduší stacionárně technická jednotka, ale i činnost, která je schopná znečišťovat ovzduší. Uvádí také výjimku, kdy stacionární technická jednotka, není stacionárním zdrojem dle zákona ochrany ovzduší, a to stacionární zdroj používaný k výzkumu, či vývoji nových výrobků a procesů. Naproti tomu mobilním zdrojem je zdroj znečištění, který je samohybný nebo jinak pohybliví či přenosný zdroj znečištění který má v sobě zabudovaný spalovací motor, který slouží k vlastnímu pohonu či je jeho součástí. Nejčastějším typem mobilního zdroje znečištění jsou dopravní prostředky.⁹¹

⁸⁶ §2 písm. c) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

⁸⁷ IGNASOVÁ, Lucie. *Role obcí v ochraně ovzduší dle nové právní úpravy*. Praha, 2015, Diplomová práce, Univerzita Karlova. Fakulta právnická. Katedra životního prostředí. str. 5

⁸⁸ §2 písm. d) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

⁸⁹ §2 písm. b) zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší

⁹⁰ IGNASOVÁ, Lucie. *Role obcí v ochraně ovzduší dle nové právní úpravy*. Praha, 2015, Diplomová práce, Univerzita Karlova. Fakulta právnická. Katedra životního prostředí. str. 5

⁹¹ §4 písm. e) + f) zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší

4.1.1 OCHRANA OVZDUŠÍ NA ÚROVNI OBCE

Vývoj úpravy ochrany ovzduší na úrovni obce se po přijetí zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší se nachází v tzv. 3. generaci legislativy v oblasti ochrany ovzduší, která se uchýlila k odloučení ochrany ovzduší a ochrany ozonové vrstvy Země.⁹²

Státní správu na úseku ochrany ovzduší obce, vykonávají obecní úřady a obecní úřady s rozšířenou působností.⁹³ Obecní úřady s rozšířenou působností a Česká inspekce životního prostředí kontrolují malé stacionární zdroje znečištění, jakými jsou emise lokálních zdrojů vytápění, plynoucí z rekreačních nemovitostí či rodinných domů. Problémem jsou malé zdroje tepla umožňující spalování pevných paliv, a to z důvodu nerespektování emisních pravidel. Tato malá topeniště přispívají ke zhoršení kvality ovzduší kvůli polétávajícímu prachu, který vyprodukují. Problémem je, jak toto znečištění provozovateli dokázat. V zákoně na ochranu ovzduší je upraveno, že provozovatel stacionárního zdroje musí umožnit přístup ke kontrole osobám, které jsou k tomu pověřené, a to jak ke stacionárnímu zdroji, příslušenství, palivům, surovinám tak i k technologiím s ním spojené.⁹⁴

Avšak pokud jde o rodinné domy či rekreační nemovitosti, které nejsou využívané za účelem podnikání, nastává problém. Nejprve musí příslušný orgán opakovaně písemně upozornit, že vzniklo důvodné podezření, že provozovatel stacionárního zdroje porušuje nějakou povinnost. Pokud ale i po urgování trvá podezření, kontrolující orgán může vstoupit do obydlí a zkontrolovat, zda došlo k porušení zákona.⁹⁵ Pokud zjistí že došlo k porušení povinnosti, může uložit opatření k nápravě ve stanovené lhůtě. Avšak pokud provozovatel opatření nezjedná, může vydat rozhodnutí o zastavení provozu stacionárního zdroje.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností má dále pravomoc vydávat podkladové závazné stanovisko k umístění, provedení a užívání stavby stacionárního zdroje a to takového, který není uvedený v příloze č. 2 zákona

⁹² DVOŘÁK, Libor. *Historie Legislativy na ochranu ovzduší na území ČR. České právo životního prostředí.* 2012, roč. XII, č. 32, ISSN: 1213-5542 str. 14

⁹³ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí.* 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 266

⁹⁴ §17 odst. 1 písm. e) zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší

⁹⁵ DAMOHORSKÝ, Milan a Tereza SNOPOKOVÁ. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva.* Praha: Eva Rozkotová, 2015. ISBN 978-80-87975-31-2 str. 132-133

ochrany ovzduší pro řízení podle stavebního zákona. Nově se u tzv. domácích čistíren odpadních vod nevyžaduje závazné stanovisko. Jedná se o malá vodní díla, která jsou určena pro maximálně 50 ekvivalentních obyvatel, jejichž podstatnou součástí jsou výrobky označované CE a při dodržování pokynů výrobce neznečišťují ovzduší. Tyto domácí čistírny odpadních vod podléhají režimu vodního zákona. O uvedených stacionárních zdrojů v příloze č. 2, u kterých vydává stanovisko krajský úřad, může obecní úřad vydat své vyjádření do 15 dnů od doručení podkladů krajským úřadem. Toto vyjádření ale nemá závaznou povahu, slouží pouze k posouzení krajským úřadem, zda vydá závazné stanovisko.⁹⁶

Mezi další pravomoci obce na úseku ochrany ovzduší v přenesené působnosti patří vyhlášení smogové situace. Smogová situace je podle §10 zákona ochrany ovzduší stav kdy je mimořádně znečištěno ovzduší nad určitou prahovou hodnotu uvedenou v příloze č. 6 zákona ochrany ovzduší a může dojít k ohrožení lidského zdraví. Obec může vydat na svém území regulační řád, který obec vydává formou nařízení a pomůže díky němu ke snížení znečištění ovzduší na úrovni obce. Je to dobrovolný nástroj obce, který má sloužit jako dočasné opatření a o jeho vydání musí obec informovat Ministerstvo životního prostředí. Pokud jsou na území obce vyhlášeny nízkoemisní zóny, může obec jako zvláštní podmínky provozu stanovit další omezení provozu v případě vyhlášené smogové situace. Přičemž nízkoemisní zóny se vyhláší v případě dlouhodobého opatření.⁹⁷

Obec může v přenesené působnosti vyhlásit opatřením obecné povahy výše zmíněné nízkoemisní zóny. Nízkoemisní zónou je území na které mohou vjet pouze vozidla označená emisní plaketou nebo splňující zákonné podmínky pro výjimku ze zákazu vjezdu bez plakety. Další výjimka se může týkat rezidentů, kteří mohou do nízkoemisní zóny vjet i když nemají vozidlo s příslušnou emisní plaketou.⁹⁸

Mezi pravomoci obce v samostatné působnosti na úseku ochrany ovzduší patří stanovení podmínek spalování suchého rostlinného materiálu v otevřeném ohništi.⁹⁹ Zákon ochrany ovzduší toto spalování přímo nezakazuje ale dává obcím

⁹⁶ BEJČKOVÁ, Pavla. *Zákon o ochraně ovzduší: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-911-4. str. 70-71

⁹⁷ BEJČKOVÁ, Pavla. *Zákon o ochraně ovzduší: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-911-4. str. 55-58

⁹⁸ BEJČKOVÁ, Pavla. *Zákon o ochraně ovzduší: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-911-4. str. 90

⁹⁹ §16 odst. 5 zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší

možnost spalování regulovat nebo právě zcela zakázat. Omezení spalování může určit v jakých časových intervalech lze spalovat, popřípadě na jakém místě na území obce. Pokud ale obec spalování zakáže či omezí musí občanům umožnit jinou možnost, jak se mohou tohoto materiálu zbavit, a to za podmínek zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech.¹⁰⁰

Obec může v samostatné působnosti vydat obecně závaznou vyhlášku, která dle nálezu ústavního soudu PL. ÚS 35/06 reguluje „*hluk, který jednorázový, méně intenzivní, neohrožuje zdraví obyvatelstva, ale může narušit veřejný pořádek v obci a občanské soužití. Jedná se zejména o hluk související s „neprovozními aktivitami“, tj. spojený s užíváním hlučných strojů jako jsou sekačky na trávu, motorové pily, křovinořezy, cirkulárky apod.*“¹⁰¹

Dále může obec v samostatné působnosti vydat obecně závaznou vyhlášku, ve které upraví, za jakých možností lze spalovat rostlinný materiál. Může stanovit, aby byla zúčastněná při spalování osoba starší 18 let či aby proběhlo spalování v době, kdy nebudou ostatní občané obce obtěžováni kouřem atp.¹⁰²

4.2 OCHRANA VODY

Voda je významnou složkou životního prostředí, bez které by nebyl život na Zemi možný. Jelikož voda ostatními složkami životního prostředí prochází, a to například půdou, či ovzduším musí se dohlížet na její jakost, její smysluplné využití a v současné době i její množství, tj. zadržet co nejvíce vody v krajině. Z tohoto důvodu je důležitá její ochrana, přestože pokrývá 71 % povrchu Země její zásoby nejsou neomezené. U vody je dále nutné zmínit, že je důležitá nejen její ochrana ale i ochrana před ní samotnou, jelikož je jedním z přírodních živlů.¹⁰³

¹⁰⁰ BEJČKOVÁ, Pavla. *Zákon o ochraně ovzduší: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-911-4. str. 106

¹⁰¹ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 53

¹⁰² BEJČKOVÁ, Pavla. *Zákon o ochraně ovzduší: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-911-4. str. 110

¹⁰³ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 276

Znečištění vod může být buď bodové (např. nepovolené výustí veřejné kanalizace, výustí problematicky funkčních domovních čistíren apod.) nebo plošné (erozní splachy půd na nevhodně využívaných zemědělských pozemcích, např. širokořádkové plodiny v místech zvýšeného nebezpečí vodní eroze). Přičemž přibývá plošných zdrojů znečištění a bodových zdrojů znečištění ubývá, díky nově zřízeným čistírnám odpadních vod ale také vylepšené funkci čistíren odpadních vod (odstraňování dusíku a fosforu). Navíc se důslednou kontrolou daří omezit znečištění některých průmyslových podniků.¹⁰⁴

Základním pramenem ochrany vod je zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změnách některých zákonů, dále jen vodní zákon. Cílem právní úpravy by mělo být zachování jakosti podzemních i povrchových vod a stanovit podmínky pro zachování vodních ploch. Předmětem ochrany je voda jak samostatně, tak v souvislosti s tím, že je součástí soustavy živých a neživých složek životního prostředí. Dále se voda jako předmět ochrany rozlišuje na vody povrchové a vody podzemní. V neposlední řadě je důležité zmínit, že ochrana vody je ovlivňována vlastnostmi daného území. Z toho důvodu je klíčová i ochrana území, v němž se voda nachází, jelikož vody nenáleží žádnému vlastníku a nepovažují se za věc, je nutná jejich ochrana.¹⁰⁵

Ústřední orgány na úseku státní správy ochrany vod, kteří mají sdílenou působnost jsou Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo zemědělství. Vodoprávní úřady jsou vymezeny v §104 odst. (2) a jsou to obecní úřady, újezdní úřady na území vojenských újezdů, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady a ministerstva jako ústřední vodoprávní úřad.

4.2.1 OCHRANA VODY NA ÚROVNI OBCE

Jak již bylo řečeno na úrovni obce vykonávají státní správu na úseku ochrany vody vodoprávní úřady. Dle §104 odst. (2) vodního zákona, jsou vodoprávními úřady na úrovni obce obecní úřady a obecní úřady s rozšířenou

¹⁰⁴ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 276

¹⁰⁵ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 277

působností. Ty pak mohou upravovat obecné nakládání s povrchovými vodami, pokud tak činní ve veřejném zájmu, a to rozhodnutím nebo opatřením obecné povahy. Avšak výjimku tvoří vodní toky, které vytváří státní hranice.¹⁰⁶

Pojem obecné nakládání s vodami znamená, že si každý může odebrat povrchovou vodu nebo s ní jinak nakládat, pouze pro svou vlastní potřebu. Pokud se ale při odebírání vod použije zvláštního technického zařízení jedná se o činnost podléhající povolení.¹⁰⁷ Výjimku tvoří malé technické zařízení k zachycování povrchových vod a taky úpravy odtoku vod, které chrání před vytvořením škod.¹⁰⁸ Důležité je také zmínit §106 vodního zákona, který zakotvuje, že obecní úřady s rozšířenou působností vykonávají tzv. zbytkovou působnost tedy vše, co zákon nesvěřuje jiným orgánům.

Obecní úřady obce s rozšířenou působností vydávají povolení k nakládání s povrchovými vodami, povolují vodní díla, udělují souhlas či vyjádření tam, kde je to potřeba, vedou vodoprávní evidenci, mají na starost ochranu vodních zdrojů a stanovují jejich ochranná pásma. Dále do jejich působnosti spadá ochrana života ryb, ochrana množství a jakosti vod, ukládají opatření k nápravě při haváriích, práva spojená s vodními toky, rozhodování v pochybnostech o vodních dílech, o rozsahu povinností u melioračních staveb, a nakonec stanovují ochranná pásma vodních děl.¹⁰⁹

Do samostatné působnosti obce spadá ochrana a správa drobných vodních toků, které obcí protékají či jejich ucelených celků. Aby mohla obec takovéto toky spravovat, musí ji Ministerstvo zemědělství ustanovit správcem, a to na žádost dané obce.¹¹⁰ Správou se rozumí dle vodního zákona sledování a pečování o koryta vodních toků a sledovat stav pobřežních pozemků, udržovat břehové porosty na pozemcích koryt vodních toků, udržovat vodní díla v řádném stavu a zajišťovat potřebné úpravy spolupracovat při napravování škod po havárii na vodním toku a tak dále dle vodního zákona.¹¹¹ Stojí za úvahu zda by neměla obec být správcem

¹⁰⁶ § 105 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů

¹⁰⁷ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 285

¹⁰⁸ § 6 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů

¹⁰⁹ Díl 3 Povolení, souhlas a vyjádření zákona. č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů

¹¹⁰ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7. str. 291

¹¹¹ § 47 odst. 2 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů

drobného vodního toku na svém území vždy a to bez stanovení Ministerstvem životního prostředí. Obec by pak měla veřejnoprávní oprávnění, která by jí mohla umožnit například to, že obec bude moci vstupovat a vjíždět v případě nutnosti na cizí pozemky, dále požadovat předložení povolení od vodoprávního úřadu či dávat pokyny v případě správy vodního toku a dále dle §49 vodního zákona.¹¹²

Jak již bylo řečeno výše, voda je přírodní živel, před kterým je potřeba ochrana. V tomto případě není žádný ucelený zákon, který by se zabíral pouze povodněmi. Legislativu povodní nalezneme ve vodním zákoně, stavebním zákoně a dále ve směrnici EP a Rady č. 2007/60/ES, o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik.¹¹³

4.2.2 PŘÍKLAD

Obec Nučice se nachází ve Středočeském kraji v okrese Praha-západ, jejíž obyvatelstvo čítá 2 107 obyvatel.¹¹⁴ Mezi problémy spadá kvalita vody v návěsním rybníku, který se nachází v centru obce. Návěsní rybník je průtočná malá vodní nádrž napouštěná Radotínským potokem. Radotínský potok je ve správě státního podniku Povodí Vltavy, závodu Dolní Vltava. Vlivem plošného nebo bodového znečištění v horní části povodí potoka nad rybníkem dochází k usazování sedimentu v prostoru zátopy nádrže. Vlivem anaerobních procesů usazených sedimentů vzniká zápach, který negativně působí na životní prostředí v centru obce Nučice. Původce zazemnění nádrže není znám, avšak dle spolku Zdravé a zelené Nučice je původcem nedostatečně fungující čistírna odpadních vod města Rudná.¹¹⁵ Čistírnu odpadních vod spravují Technické služby města Rudná. Provozovatel čistírny odpadních vod se vyjádřil, že vyústění přečištěných vod do Radotínského potoka je bez závad v souladu s provozním řádem ČOV.

Z těchto důvodů, kdy není znám původce, by měl být dán podnět příslušnému vodoprávnímu úřadu dle vodního zákona. Vodoprávní úřad by měl dle § 110 vodního zákona za účelem prošetření výše uvedených skutečností vyhlásit

¹¹² § 49 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů

¹¹³ PRŮCHOVÁ, Ivana a Jakub HANÁK. *Voda v právních vztazích*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7155-1

¹¹⁴ <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/3043/nucice/pocet-obyvatel/>

¹¹⁵ <https://www.zdraveazelenenucice.cz/nase-kauzy/nucicky-rybnik-a-nebo-stoka-/>

vodoprávní dozor na příslušném úseku Radotínského potoka a najít původce tohoto znečištění. Poté urychleně sjednat nápravu stávajícího stavu.

4.3 OCHRANA LESA

Další složkou životního prostředí, která si zaslouží ochranu je les. Les zastává velmi důležitou funkci, protože zajišťuje ochranu i dalším složkám životního prostředí. Les filtruje a zvlhčuje ovzduší a zabraňuje erozím půdy. Dále je podstatným obnovitelným přírodním zdrojem, který je nenahraditelný a je místem s rozsáhlou biodiverzitou. Lesy České republiky pokrývají zhruba 33 % rozlohy. Cílem právní úpravy je tedy trvale udržitelné lesní hospodářství, které má zachovanou ekologickou funkci, kterou bude moci naplňovat neustále.¹¹⁶

Základním pramenem je zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, dále jen lesní zákon. Účel zákona je vymezen v §1 „... *předpoklady pro zachování lesa, péči o les a obnovu lesa jako národního bohatství, tvořícího nenahraditelnou složku životního prostředí a pro plnění všech jeho funkcí a pro podporu trvale udržitelného hospodaření v něm.*“ Shrňeme-li záměr zákona, jeho cílem je snaha pečovat o les s úmyslem zachovat funkce lesa, a tím i podpora trvale udržitelného lesa. Inspiraci trvale udržitelného lesa nacházíme v definici trvale udržitelného rozvoje společnosti v §6 zák. č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.¹¹⁷ Mezi další prameny patří zákon č. 149/2003 Sb., o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin a zákon č. 226/2013 Sb., o uvádění dřeva a dřevařských výrobků na trh. Tento zákon byl přijat z důvodu ochrany lesa před nezákonnou těžbou.¹¹⁸

Avšak ochranu lesa doplňují i další zákony, a to především zákon č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který les formuluje jako významný krajinný prvek, který je třeba chránit a upravuje také právní režim lesů vyskytujících se na zvlášť chráněných územích. Mezi další zákony upravující les patří

¹¹⁶ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 175

¹¹⁷ DROBNÍK, Jaroslav. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3 str. 1-2

¹¹⁸ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 175

zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti a zákon č. 282/1991Sb o České inspekci životního prostředí.¹¹⁹

Aby bylo zřejmé, které pozemky zákon chrání je nutné zmínit klíčové pojmy lesního zákona. Lesem se rozumí „*lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa.*“¹²⁰ Tato definice zmiňuje dvě důležité součásti lesa, a to lesní porosty s jejich prostředím, které jsou vykládány jako lesní porosty v určitém specificky určeném prostředí, jelikož lesní porosty, které jsou na jiných pozemcích nemůžeme vnímat jako les. Druhou součástí lesa jsou pozemky určené k plnění funkce lesa a těmi se rozumí lesní pozemky a jiné pozemky.¹²¹

Lesními pozemky se rozumí pozemky s lesními porosty a plochy, kde byl lesní porost vykácen s cílem obnovit les, nezpevněné cesty atp. Naproti tomu jiné pozemky jsou definovány jako zpevněné lesní cesty, drobné vodní plochy atp.¹²² Pokud nastane situace, kdy nebude patrné, zda se jedná o lesní pozemek či nikoliv rozhodne o tom v pochybnostech orgán státní správy lesů.¹²³

Ochrana lesa je vymezena lesním zákonem jako „...*činnosti směřující k omezení vlivu škodlivých činitelů, ochranná opatření proti škodlivým činitelům a zmírňování následků jejich působení*“¹²⁴ Škodlivými činiteli se rozumí škodlivé organismy, například kůrovci, dále pak „*nepříznivé povětrnostní vlivy, imise a fyzikální nebo chemické faktory, způsobující poškození lesa.*“¹²⁵

Nejdůležitější úlohu v ochraně lesa vykonává vlastník lesa, a to z toho důvodu, protože má ze zákona povinnost zabránit vlivu škodlivých činitelů na les. Zjišťovat, zda se v lese nacházejí škodliví činitelé, informovat místně příslušný úřad státní správy lesů o jeho zvýšeném výskytu a provádět preventivní opatření.¹²⁶

Státní správu na úseku ochrany lesa vykonávají Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí, pokud jde o lesy nacházející se v národních

¹¹⁹ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 176

¹²⁰ § 2 písm. a) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹²¹ DROBNÍK, Jaroslav. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3 str. 4

¹²² §3 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹²³ §3 odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹²⁴ §2 písm. e) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹²⁵ §2 písm. f) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹²⁶ §32 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

parcích, krajské úřady a obecní úřady s rozšířenou působností, kterým se budu věnovat v další podkapitole. Ministerstvo životního prostředí má navíc dozorovou funkci a dohlíží na dodržování norem lesního zákona.¹²⁷

4.3.1 OCHRANA LESA NA ÚROVNI OBCE

Na úrovni obce vykonávají státní správu obecní úřady s rozšířenou působností. V lesním zákoně jsou vymezeny pravomoci obecních úřadů s rozšířenou působností, na úseku ochrany lesa. Také je upraveno, že obecní úřady s rozšířenou působností mají i tzv. zbytkovou působnost.¹²⁸ To znamená, že kompetence státní správy lesů svěřují obecním úřadům obcí s rozšířenou působností ve všech případech, pokud není v zákoně výslovně stanoveno, že tuto pravomoc má jiný orgán.

Jako první kompetence obecních úřadů s rozšířenou působností je upravena pravomoc rozhodovat o pochybnostech, zda jde o pozemky určené k funkci lesa.¹²⁹ Pozemky určené k plnění funkce lesa jsou přesně vymezeny v lesním zákoně, kde se dělí na lesní pozemky a jiné pozemky, jak jsem již zmiňovala v předchozí podkapitole.¹³⁰ Na to navazuje další pravomoc, a to prohlášení pozemku za pozemek určený k plnění funkcí lesa.¹³¹ Při tomto rozhodování musí obecní úřad s rozšířenou působností dbát na to, aby všechny skutečnosti byly v souladu i s ostatními předpisy (př. stavební zákon). V tomto ohledu je jednodušší rozhodovat o tzv. jiných pozemcích, u kterých není potřeba změnit druh pozemku a stačí zjistit že nejsou součástí ZPF a slouží k plnění funkcí lesa. Při rozhodování o pochybnostech se musí zkoumat nejen skutečný stav pozemku ale také to, zda došlo k výslednému stavu podle předpisů, jelikož by tento institut mohl být zneužíván jako účelný prostředek k nezaplacení poplatku u rozhodování o odnětí pozemku plnění funkcí lesa.¹³²

¹²⁷ §47 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹²⁸ §48 odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹²⁹ §48 odst. 1 písm. a) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹³⁰ §3 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹³¹ §48 odst. 1 písm. b) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹³² DROBNÍK, Jaroslav. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3 str. 9

Dále rozhoduje o dělení lesních pozemků, při kterém výměra klesne po 1 ha. S tímto souvisí že, obecní úřad s rozšířenou působností má zamezit tomu, aby vznikaly lesní pozemky, který mají nevhodný tvar a velikost.¹³³ Protože při malé velikosti pozemku by mohlo být hospodaření lesa složité, zvláště v situaci, když by zasahovalo do sousedních pozemku a bylo by potřeba souhlasu vlastníka pozemku k výkonu činností hospodaření lesa.¹³⁴

Jako další rozhoduje obecní úřad s rozšířenou působností o dočasném omezení nebo vyloučení vstupu do lesa, pokud nepřesahují jejich správní obvod dle §19 odst. 3 lesního zákona. Dochází tomu tak z důvodu ochrany lesa či v zájmu obyvatel obce na dobu 3 měsíců s možností prodloužení o další 3 měsíce. V naléhavých případech může obecní úřad s rozšířenou působností vydat toto omezení nařízením.¹³⁵

Obecní úřad s rozšířenou působností může také rozhodovat o povolení výjimky ze zákazu některých činností v lese a stanovit podmínky konání organizovaných a hromadných sportovních akcí. Udělit výjimku může obecní úřad s rozšířenou působností pouze tehdy pokud by výjimkou byla dotčena práva jiných vlastníků lesů, typicky udělení výjimky rušení klidu a ticha. K možnosti konání sportovních akcí je důležité oznámení obecnímu úřadu s rozšířenou působností a to nejpozději 30 dní předem.¹³⁶

Mezi další pravomoci patří rozhodnutí o uložení opatření k zajištění bezpečnosti osob a majetku před škodami, které by mohly být způsobeny přírodním vlivem, v ustanovení §22 odst. 1 lesního zákona se nachází demonstrativní výčet možných situací, ale může jít i o jiná. Může jít o opatření jednorázová či trvalá, to záleží na situaci, nejčastěji se setkáváme o omezení maximální výšky porostu.¹³⁷ Dále rozhoduje o uložení opatření v mimořádných případech. Tyto opatření jsou taxativně vymezena v lesním zákoně.¹³⁸

¹³³ §12 odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹³⁴ DROBNÍK, Jaroslav. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3 str. 28

¹³⁵ DROBNÍK, Jaroslav. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3 str. 54

¹³⁶ DROBNÍK, Jaroslav. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3 str. 59-60

¹³⁷ DROBNÍK, Jaroslav. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3 str. 73

¹³⁸ §32 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

Obecní úřad s rozšířenou působností také rozhoduje o výjimkách ze zákazu provádět mýtní těžbu v lesních porostech mladších než 80 let, o podmínkách lesní dopravy po cizích pozemcích, o udělení, odnětí licence či pověření pro výkon funkce odborného lesního hospodáře. Mezi další pravomoci patří rozhodnutí o ukládání pokut, které jsou upravené v hlavě deváté, o uložení opatření k odstranění zjištěných nedostatků, opatření ke zlepšení stavu lesů a plnění jejich funkcí, o zastavení nebo omezení výroby nebo jiné činnosti v lese v případech hrozících škod a o nezbytných opatření k odvrácení hrozícího nebezpečí.¹³⁹

Obecní úřad obce s rozšířenou působností musí vést evidenci nájmu a výpůjček pozemků určených k plnění funkcí lesa, uplatňuje stanovisko k územně plánovací dokumentaci, pokud mu to přísluší, vydává souhlas k vydání územního rozhodnutí, pokud mu to přísluší, zajišťují zpracování osnovy, ustanovují lesní stráž a další úkoly vymezené v lesním zákoně.¹⁴⁰

V samostatné působnosti na úseku ochrany lesa se obec nachází v případě, pokud je vlastníkem lesa. Má určitá práva a povinnosti, které jí ukládá lesní zákon a musí je dodržovat, protože jsou k vlastnictví vázány. Mezi tyto povinnosti patří péče o les tak, aby funkce lesa byly zachovány a nesmí využívat les k jiným účelům, než stanoví zákon. O výjimce může rozhodnout státní orgán správy lesů na základě žádosti vlastníka nebo pokud by tak činila z důvodu veřejného zájmu.¹⁴¹

Pokud obec vlastní více jak 50 ha lesa v obvodu územní působnosti schvalujícího orgánu státní správy lesů, je povinna vypracovat lesní hospodářský plán, na dobu nejméně 10 let.¹⁴² Náklady spojené s vypracováním lesního hospodářského plánu musí zajistit vlastník tedy obec, jelikož jsou vypracovávány ke zjednodušení a přehlednosti činností tak, aby byly dodržovány v souladu s lesním zákonem.¹⁴³

Důležitým institutem v ochraně lesa je institut odborného lesního hospodáře. Jedná se o fyzickou osobu, která má licenci dle lesního zákona. Tato osoba může být vybrána vlastníkem lesa. Odborný lesní hospodář vykonává dohled

¹³⁹ DROBNÍK, Jaroslav. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3 str. 65

¹⁴⁰ §48 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹⁴¹ §1 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹⁴² §24 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹⁴³ DROBNÍK, Jaroslav. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3 str. 79

nad stavem daného lesa a poskytuje rady vlastníku lesa. Mezi další kompetence patří například schvalování těžby, pokud není vpracován lesní plán, potvrzuje doklad o původu reprodukčního materiálu ledních dřevin použitého při zalesnění a v poslední řadě také se vyjadřuje k žádosti o vydání integrovaného povolení.¹⁴⁴

4.4 PŮDA

Půda je důležitou složkou v zemědělství a je třeba ji chránit zejména před ztrátou úrodnosti a před její degradací. Degradace má několik forem a těmi jsou desertifikace (šíření pouští a polopouští), deforestace (odlesňování), eroze (odnos částic půdy vodou a větrem), kontaminace (zasazení půdy škodlivými látkami) a zábory půd (například zastavěním).¹⁴⁵

V České republice se nejčastěji setkáváme s kontaminací půdy ze škodlivých látek z ovzduší, ze skládek a výstavba a těžba nerostů. Další významné poškozování půdy je způsobeno používáním nevhodné technologie a techniky v zemědělství, které narušují vlastnosti půdy a vodní a větrné eroze spolu s nevhodným zásahem člověka.¹⁴⁶

Cílem právní úpravy je na jedné straně omezit toto poškozování, ohrožování a znečišťování půdy a na straně druhé, napravit škody již v půdě způsobené.¹⁴⁷ Nezbytnost ochrany půdy je také ochrana ekosystémů a přírodních zdrojů. Půda má dvě klíčové funkce, a to funkci produkční, která se projevuje v lesním hospodářství a zemědělství a ekologická úloha, která se vyznačuje tím, že půda je stanovištěm pro různé druhy živočichů a rostlin.¹⁴⁸

Základním a významným pramenem je zákon č. 334/1992 o zemědělském půdním fondu. Zemědělský půdní fond (ZPF) je definován v § 1 jako základní,

¹⁴⁴ DROBNÍK, Jaroslav. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3 str. 136

¹⁴⁵ DAMOHORSKÝ, Milan. *Ochrana půdy v právu. České právo životního prostředí*. č. 4 / 2016 str.8-20 ISSN: 1213-5542

¹⁴⁶ DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7 str. 296

¹⁴⁷ DAMOHORSKÝ, Milan a Tereza SNOPOKOVÁ. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva*. Praha: Eva Rozkotová, 2015. ISBN 978-80-87975-31-2 str. 296

¹⁴⁸ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 163

přírodní bohatství ČR, nenahraditelným prostředkem zemědělské výroby a hlavní složkou životního prostředí. Další klíčovou funkci v ochraně půdy má občanský zákoník, zákon o pozemkových úpravách a pozemkových úradech, vodní zákon, zákon o ochraně přírody a krajiny, zákon o hnojivce, zákon o ekologickém zemědělství, zákon o posuzování vlivů na životní prostředí a zákon o rostlinolékařské péči.¹⁴⁹

Půdu dělíme podle toho, jaký je její hospodářský účel. A to dle ZPF na pozemky zemědělsky obhospodařované, kterou se rozumí orná půda, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady, trvalé travní porosty a zemědělská půda.¹⁵⁰ Dále sem spadají rybníky s chovem ryb či vodní drůbeže a nezemědělskou půda potřebná k zajišťování zemědělské výroby.¹⁵¹ Z toho vyplývá, že není podmíněno, aby do ochrany ZPF spadaly pouze pozemky zemědělské. Ve chvíli, kdy nastane situace, kdy není jasné, zda se jedná o půdu chráněnou ZPF, rozhodne o pochybnostech orgán ochrany zemědělského půdního fondu, kterým je obecní úřad s rozšířenou působností.¹⁵²

Státní správu na úseku ochrany půdy vykonávají obecní úřady s rozšířenou působností, krajské úřady, správy národních parků, Česká inspekce životního prostředí a Ministerstvo životního prostředí. Na území vojenských újezdů pak újezdni úřad.¹⁵³

4.4.1 OCHRANA PŮDY NA ÚROVNI OBCE

Státní správu na úrovni obce vykonávají obecní úřady s rozšířenou působností. Do pravomoci obecních úřadů s rozšířenou působností spadá rozhodování o pochybnostech o tom, zda je pozemek součástí zemědělského půdního fondu.¹⁵⁴

¹⁴⁹ DAMOHORSKÝ, Milan Ochrana půdy v právu. *České právo životního prostředí*. č. 4 / 2016 str.8-20 ISSN: 1213-5542

¹⁵⁰ §1 odst. 2 zákona České národní rady č. 334/1992 o ochraně zemědělského půdního fondu

¹⁵¹ §1 odst. 3 zákona České národní rady č. 334/1992 o ochraně zemědělského půdního fondu

¹⁵² §1 odst. 4 zákona České národní rady č. 334/1992 o ochraně zemědělského půdního fondu

¹⁵³ §13 zákona České národní rady č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

¹⁵⁴ §15 odst. 1 zákona České národní rady č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

Dále uděluje souhlas ke změně využití trvalého travního porostu na ornou půdu, ukládá opatření k nápravě závadného stavu vzniklého porušením některých povinností. Nejčastěji tak dochází, pokud je zemědělská půda využívána k účelům nezemědělským bez toho, aniž by k tomu byl udělen souhlas. Opatřením k nápravě pak obecní úřad uloží vlastníkovvi nebo osobě, která je za porušení stavu zemědělské půdy odpovědný.¹⁵⁵

Obecní úřad obce s rozšířenou působností pak může uložit opatření k nápravě na náklady původce závadného stavu, pokud vznikne tím, že je zemědělský pozemek užíván k jiným účelům, než by měl být užíván, nebo pokud se vlastnosti půdy poškozují jejím zhutňováním, zamokřováním, vysoušením, překrýváním nebo erozí. Dále může být toto opatření uloženo vlastníkovvi, který porušuje povinnosti podle §3 odst. 4–6 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu.¹⁵⁶

Další pravomocí je kontrola plnění povinností, podmínek jím vydaného souhlasu, včetně provádění rekultivací, jím uloženého opatření k nápravě. Dále uděluje souhlas k použití sedimentů z rybníků, vodních nádrží a vodních toků a vede evidenci jejich použití, pořizuje informace o zemědělské půdě, zasílá údaje související s odnětím zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu do evidence. Dále uplatňuje stanovisko k regulačním plánům, uděluje vyjádření k návrhům tras nadzemních a podzemních vedení, pozemních komunikací, a vodních cest. Stavebník pak musí brát v úvahu vyjádření a upravit svoji činnost tak aby došlo k minimálním ztrátám.¹⁵⁷

Uděluje souhlas s odnětím zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu, má-li být dotčena zemědělská půda o výměře menší nebo rovné 1 ha, rozhoduje o odvodech za odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu, projednává přestupky podle ZOZPF, je dotčeným orgánem podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a vykonává státní správu na úseku ochrany zemědělského půdního fondu.¹⁵⁸

¹⁵⁵ §15 písm b) zákona České národní rady č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

¹⁵⁶ §3 odst. 1 zákona České národní rady č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

¹⁵⁷ §15 zákona České národní rady č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

¹⁵⁸ §15 zákona České národní rady č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

Co se týče odvodů za odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu, odvodem je poplatek, který musí zaplatit ten, který má zájem na odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu. Příjmem obce je pak 30 % z určené výše odvodu. Část jde do státního rozpočtu a to konkrétně 55 %. Zbytek, tedy 15 % je příjmem rozpočtu Státního fondu životního prostředí. Obec v jejímž obvodu se půda nachází má povinnost finanční prostředky takto získané využívat pouze na zlepšení životního prostředí dané obce a přispět tak na ochranu a obnovu přírody a krajiny.¹⁵⁹

Do samostatné působnosti obce na úseku ochrany půdy má obec pravomoci, pokud je vlastníkem nebo nájemcem půdy. Náleží jí stejná práva a povinnosti jako jakémukoliv jinému vlastníku půdy. Je zakázáno způsobit znečištění a ohrožení zemědělské půdy. Dále také obec musí užívat zemědělskou půdu pouze k účelům, ke kterým dostala souhlas. Výjimkou je užívání, ke kterému není potřeba žádného souhlasu. Užívání je možné pouze takovým způsobem, který koresponduje s charakteristikou dané půdy. Dále je zakázáno na zemědělskou půdu vnášet cizí látky nebo přípravky které neupravují zvláštní předpisy.¹⁶⁰

4.5 ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ

Odpadové hospodářství je činnost, která se snaží regulovat vznik odpadu, nakládání s odpadem, kontrolovat odpad a také upravuje místo, kde je odpad uložen. První zákon o odpadech byl zákon ČNR č. 238/1991 Sb., do této doby se na našem území nakládání s odpady nijak neřešilo. Aktuální právní úprava a základní pramen je zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů. Avšak tento zákon začíná být velice nepřehledný, a to vlivem novelizací a měnících se předpisů Evropské unie. V důsledku toho se Ministerstvo životního prostředí snaží připravit dva zákony, které problematiku úpravy odpadového hospodářství zcela upraví, a to odděleně v zákoně o odpadech a zákoně o výrobcích s ukončenou životností.¹⁶¹

¹⁵⁹ §11b zákona České národní rady č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

¹⁶⁰ §15 zákona České národní rady č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

¹⁶¹ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 223

Cílem dosavadní právní úpravy je dodržovat několik principů, které jsou hierarchicky uspořádané, a to předcházení vzniku odpadu, příprava ke znovu použití odpadu, recyklace, popřípadě odstranění odpadu.¹⁶² Pojem odpad je v zákoně o odpadech vymezen jako jakákoli movitá věc, které se osoba fyzická či právnická zbavuje, má úmysl zbavit nebo má povinnost se zbavit.¹⁶³ V souvislosti s ochranou životního prostředí je důležité zmínit § 3 odst. 4 zákona o odpadech, který zakotvuje, že vlastník má povinnost se movité věci zbavit, pokud ji nevyužívá k určenému účelu a zatěžuje-li životní prostředí nebo pokud tak stanoví zvláštní předpis.¹⁶⁴

Dalším důležitý pojem, který je třeba definovat je komunální odpad. Komunálním odpadem se rozumí jakýkoliv odpad vznikající u fyzických osob nepodnikajících na území obce a který je veden v Katalogu odpadů jako odpad komunální.¹⁶⁵ Vedle toho ještě existuje odpad podobný komunálnímu odpadu, který ovšem vzniká na území obce právnickým osobám nebo fyzickým osobám které podnikají a je veden jako komunální odpad v katalogu odpadů.¹⁶⁶

Ústředním orgánem státní správy na úseku odpadového hospodářství je Ministerstvo životního prostředí. Výkon veřejné správy na úseku odpadového hospodářství vykonávají tedy Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo zdravotnictví, Česká inspekce životního prostředí, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, celní úřady, Policie ČR, orgány ochrany veřejného zdraví, krajské úřady, obecní úřady, újezdní úřady a obecní úřady s rozšířenou působností a tak dále.¹⁶⁷

4.5.1 ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ NA ÚROVNI OBCE

Státní správu na úrovni obcí na úseku odpadového hospodářství vykonávají obecní úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Obecní úřady v přenesené působnosti mají hlavně kontrolní funkci. Kontrolují, zda fyzické či

¹⁶² §9 písm. a) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

¹⁶³ §3 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

¹⁶⁴ §3 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

¹⁶⁵ §4 odst. 1 písm. b) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

¹⁶⁶ §4 odst. 1 písm. c) zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

¹⁶⁷ §71 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

právnícké osoby, které podnikají, dodržují systém obce pro nakládání s komunálním odpadem na základě písemné smlouvy s obcí. Dále, zda fyzická osoba, která nepodniká, dodržuje postup zbavování se odpadu a kontroluje, zda mají zajištěné využití a odstranění odpadu v souladu se zákonem o odpadech.¹⁶⁸

Dále projednává přestupky vymezené v zákoně o odpadech¹⁶⁹ a kontroluje u provozovatele skládky placení poplatků za ukládání odpadu na skládky. Obecní úřad může uložit pokutu za správní delikty a přestupky dle zákona o odpadech. Například za přestupky fyzické osoby, která podniká, do výše 300 000 Kč, pokud využívá systému zavedeného obcí pro nakládání s komunálním odpadem bez písemné smlouvy s touto obcí nebo, která nemá zajištěno využití nebo odstraňování odpadu v souladu se zákonem. Dále pak může obecní úřad uložit pokutu za přešůpek fyzické osobě, až do výše 20 000 Kč, která se zbaví autovraku nebo umístí vozidlo vyřazené z registru vozidel v rozporu s tímto zákonem. Aby se vozidlo stalo odpadem, musí být prokázáno, že je zde úmysl majitele se vozidla zbavit. Pokud obec takové vozidlo na svém území nalezne, měla by ho na náklady vlastníka přemístit na místo k tomu určené a informovat vlastníka, kde se jeho vozidlo nachází. Avšak pokud vlastník vozidlo nevyzvedne stává se autovrakem.¹⁷⁰ Dále může uložit pokutu až 20 000 Kč osobě, která odloží elektrozařízení mimo místa k tomu určená nebo mimo místa jejich zpětného odběru.¹⁷¹

Pokud fyzická osoba spáchá přešůpek, který se týká zbavování se odpadu v rozporu se zákonem, musí obecní úřad postoupit přešůpek k projednání České inspekci životního prostředí, která může uložit fyzické osobě pokutu. Existují také přestupky, které nejsou upraveny v zákoně o odpadech ale v zákoně o přešůpcích. Jedná se o přešůpek proti veřejnému pořádku, a to neoprávněné založení skládky či odkládání odpadu mimo místa k tomu určená.¹⁷²

Dále také upravuje přešůpek znečištění veřejného prostranství či co se týče soukromých pozemků i přešůpek pro ty, kteří nedodržují čistotu a pořádek na svém

¹⁶⁸ §66 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

¹⁶⁹ §66-70 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

¹⁷⁰ DAMOHORSKÝ, Milan a Tereza SNOPKOVÁ. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva*. Praha: Eva Rozkotová, 2015. ISBN 978-80-87975-31-2 str. 148-149

¹⁷¹ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 236

¹⁷² DAMOHORSKÝ, Milan a Tereza SNOPKOVÁ. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva*. Praha: Eva Rozkotová, 2015. ISBN 978-80-87975-31-2 str. 145-146

nebo jím užívaném pozemku tak, že by to narušilo vzhled obce.¹⁷³ Je ale těžké dokázat, zda černá skládka na soukromém pozemku je opravdu skládka odpadu a že se tohoto odpadu má úmysl kontrolovaný zbavit. Kontrolující může vstoupit na soukromý pozemek a kontrolovaný mu musí poskytnout součinnost, avšak ne v případě obydlí. Proto nachází-li se odpad v obydlí, kontrolující nemá možnosti sankcionovat kontrolovaného a požadovat nápravné opatření v podobě odstranění černé skládky.¹⁷⁴

Obecní úřad obce s rozšířenou působností má několik kompetencí. Mezi ně spadá podání návrhu ministerstvu životního prostředí na zařazení do evidence odpadu podle Katalogu odpadů, zpracovává evidence odpadů a jak s nimi poté nakládá, eviduje autovraky, jak využívá a zpracovává elektroodpad. Dále uděluje souhlas k nakládání s nebezpečnými odpady, který může kdykoli zrušit, pokud osoba, které byl souhlas udělen porušuje zákon o odpadech nebo neplní podmínky, které jí byli souhlasem uděleny. Může také udělit souhlas upuštění od třídění nebo odděleného shromažďování odpadů. Může zajistit ochranu lidského zdraví nebo ochranu životního prostředí na náklady osoby, která je odpovědná za jeho ohrožování nebo poškození.¹⁷⁵

Dále kontroluje, jestli jsou dodržována ustanovení právních předpisů, rozhodnutí ministerstev a jiných správních úřadů na úseku odpadového hospodářství. Pokud je to nevyhnutelné z důvodu ochrany životního prostředí, může nařídit provozovateli zařízení k odstraňování odpadů povinnost odstranit odpad, za podmínky, pakliže je to pro provozovatele technicky možné. Avšak tyto náklady spojené s odstraněním odpadu hradí obecní úřad obce s rozšířenou působností, který pak úhradu nákladů může požadovat po osobě, která je za tento odpad zodpovědná.¹⁷⁶

Obecní úřad obce s rozšířenou působností může zakázat původci odpadu činnost, při které vzniká odpad, pokud by tento odpad mohl poškodit životní prostředí nebo pokud původce nemá zajištěné využití nebo odstranění odpadu.

¹⁷³ DAMOHORSKÝ, Milan a Tereza SNOPKOVÁ. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva*. Praha: Eva Rozkotová, 2015. ISBN 978-80-87975-31-2 str. 145-146

¹⁷⁴ DAMOHORSKÝ, Milan a Tereza SNOPKOVÁ. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva*. Praha: Eva Rozkotová, 2015. ISBN 978-80-87975-31-2 str. 147

¹⁷⁵ §79 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

¹⁷⁶ §79 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

Další kompetencí je, že může uplatnit stanovisko k územním a regulačním plánům a musí zajistit bezpečné uskladnění odpadu.¹⁷⁷

V samostatné působnosti, obec je dle zákona o odpadech původcem odpadu od okamžiku, kdy nepodnikající fyzická osoba odpad odloží na vymezené místo obce. Toto vymezené místo musí být obcí určeno pro odložení odpadu. Obec se tímto okamžikem stává vlastníkem odpadu a je za nakládání s odpady odpovědná. S tímto souvisí, že obci vznikají povinnosti původce odpadu. Má povinnost odpady zařazovat podle druhů a kategorií, ověřit nebezpečnost odpadu, vést evidenci odpadu, kontrolovat, zda nemá nakládání s odpady nežádoucí vliv na zdraví lidí nebo životního prostředí a pokud odpad nemůže sama využít může toto vlastnictví převést osobě, která je oprávněná tento odpad převzít.¹⁷⁸ Obec je povinna zajistit, aby se odpady shromažďovaly odděleně podle jednotlivých složek, a to nebezpečných odpadů, objemových odpadů, plastů, papírů, skla, kovů a biologicky rozložitelných odpadů př. odpad ze zahrad.¹⁷⁹ Ministerstvo životního prostředí vydalo vyhlášku ve, které stanovilo podrobnosti k zajišťování oddělených míst pro jednotlivé složky komunálního odpadu.¹⁸⁰

Ze zákona je obec povinna v souvislosti s komunálním odpadem a v samostatné působnosti, vydat obecně závaznou vyhlášku ve které upraví sběr, třídění, shromažďování, přepravu, využívání a odstraňování odpadu. Dále může upravit systém nakládání se stavebními odpady, které vznikají na území obce, ale to již není její povinnost.¹⁸¹

Co se týče plateb za komunální odpad, tak si obec může vybrat mezi třemi různými způsoby. Těmi jsou poplatek za komunální odpad, úhrada za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu a posledním je poplatek za provoz systému shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadů. Úhradu za toto shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování odpadu si může obec získávat od fyzických osob. Tato úhradu musí být dohodnuta na základě

¹⁷⁷ §79 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

¹⁷⁸ §16 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

¹⁷⁹ *Komunální odpady*. Ministerstvo životního prostředí. (cit. 25.2.2019) Dostupné online: https://www.mzp.cz/cz/komunalni_odpady

¹⁸⁰ vyhláška č.321/2014 Sb., o rozsahu a způsobu zajištění odděleného soustředování složek komunálních odpadů

¹⁸¹ §17 odst. 2 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

písenné smlouvy mezi fyzickou osobou a danou obcí. Úhradu ale nemůže stanovit, pokud na území obce platí poplatek za komunální odpad.¹⁸²

Poplatek za komunální odpad, tedy další způsob platby za komunální odpad, si může obec stanovit v obecně závazné vyhlášce a vybírat tento poplatek za odpad vznikající na jejím území. Poplatníkem se tady stává fyzická osoba, které odpad vznikl a plátcem je poté vlastník nemovitosti. Poslední možností, jak získat platbu za komunální odpad je poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů dle zákona č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích. Tento poplatek si může obec stanovit obecně závaznou vyhláškou a skládá se ze dvou částek a to 250 Kč za osobu na rok a částkou až 750 Kč za osobu na rok která se týká skutečných náklad obce.¹⁸³ Dále obec může vydat obecně závaznou vyhlášku ve které upraví systém kompostování a může stanovit, jak používat daný zelený kompost k údržbě veřejné zeleně v obci.¹⁸⁴

Obec, která produkuje nebezpečného odpadu více jak 10 t ročně nebo více než 1 000 t ostatního odpadu, zpracovává plán odpadového hospodářství a to do 12 měsíců od vyhlášení závazné části plánu odpadového hospodářství kraje se kterou musí být v souladu. Tento koncepční nástroj se zpracovává na dobu nejméně pěti let a musí být změněn v případě, pokud se zásadně změní i podmínky na jehož základě byl sestaven.¹⁸⁵

Tento plán se dělí na tři části, a to na část analytickou, závaznou a směrnou. Část analytická plánu odpadového hospodářství musí obsahovat vyhodnocení stavu, a to posouzení komunálního odpadu, vyhodnocení obecních systémů sběru a nakládání s komunálním odpadem a posouzení změn. V následující části tzv. závazné části plánu odpadového hospodářství musí být upraveno opatření pro předcházení vzniku odpadů a stanovit cíle odpadového hospodářství obce. V poslední části směrného plánu odpadového hospodářství by měly být vymezeny

¹⁸² TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 233

¹⁸³ §10b odst. 5 zákona České národní rady č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích

¹⁸⁴ §10 písm. a odst. 2 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

¹⁸⁵ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 234

návrhy na zlepšení obecního systému co se týče nakládání s komunálním odpadem a také změny, na jejichž základě byl tento plán vypracován.¹⁸⁶

4.5.2 MOTIVAČNÍ PROGRAMY ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ

V porovnání s ostatními státy EU si ČR zvládá podprůměrně plnění cílů odpadového hospodářství. Současná právní úprava neupravuje žádná zvýhodnění pro občany, kteří třídí a důsledkem toho je stagnace, nezájem a žádná motivace ze strany občanů. Avšak existuje několik motivačních programů, které si zavedlo několik obcí na našem území a které vykazují úspěšné výsledky.¹⁸⁷

Jedním z takových příkladů je motivační program na Mikulovsku, který spočívá v tom, že domácnostem nabízí několik variant dobrovolného zapojení se do programu. Mohou si vyžádat nádoby na třídění odpadu a díky nim přehledně a jednoduše třídít. Také se mohou zapojit do systému, který umožňuje sledovat vznik odpadu, a tak se může monitorovat efektivita třídění v domácnostech. Domácnosti pak získávají slevu na místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu a tím je motivuje k třídění.¹⁸⁸

Dalším příkladem z prakticky fungujících motivačních programů, kdy několik obcí na území ČR zavedlo je motivační program s čárovými kódy. Tento program funguje na takovém základě, že se domácnost připojí a tím získá slevu na poplatku za odpad. Vše se odvíjí od kvantity vytríděných odpadů, kdy sleva je určena v obecně závazné vyhlášce dané obce, která se tímto motivačním programem řídí.

Poté co domácnost vytrídí odpad do pytlů a odnese na stanové sběrné místo, které je vybaveno příslušným softwarem, váhou a čtečkou čárových kódů se určí výše slevy.¹⁸⁹ Jsem toho názoru, že motivační programy obcí, které umožňují

¹⁸⁶ §44 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů

¹⁸⁷ DAMOHORSKÝ, Milan a Tereza SNOPKOVÁ. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva*. Praha: Eva Rozkotová, 2015. ISBN 978-80-87975-31-2 str. 157

¹⁸⁸ DAMOHORSKÝ, Milan a Tereza SNOPKOVÁ. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva*. Praha: Eva Rozkotová, 2015. ISBN 978-80-87975-31-2 str. 160

¹⁸⁹ Příklady dobré praxe – motivační systém s čárovými kódy – Arnika. 2014 (cit. 5.3.2019)
Dostupné z: <https://arnika.org/priklady-dobre-praxe-motivacni-system-s-carovymi-kody>

finanční zvýhodnění občanů, které se zbavují odpadu v zájmu ekologie jsou vhodným řešením ochrany životního prostředí.

4.6 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

Poslední složkou životního prostředí, které se budu ve své diplomové práci zabývat je ochrana přírody a krajiny. Ochrana přírody a krajiny je „... vymezená péče státu a fyzických i právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy, a geologické celky, péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přípustnost krajiny.“¹⁹⁰ Zajištění ochrany přírody a krajiny je vymezen v §2 odst. 1 ZOPK.

Ochrana přírody a krajiny je upravena v zákoně České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Vstup ČR do EU přinesl nejzásadnější změnu ochrany přírody a krajiny a to tzv. euronovelou. Česká republika musela přijmout směrnici o ptácích a směrnici o stanovištích a zakotvila tím nový typ území ochrany. Tato ochrana se nazývá Natura 2000.¹⁹¹

Cílem právní úpravy ochrany přírody a krajiny je „...přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvořit v souladu s právem Evropských společenství v České republice soustavu Natura 2000.“¹⁹² Podle Evropské úmluvy o ochraně přírody a krajiny je krajina chápána jako vše, co lidé vnímají jako krajinu, nehledě na to, zda je živá či neživá nebo zda je výtvozem přírodní či lidské činnosti.¹⁹³

Státní správu vykonávají orgány ochrany přírody, kterými jsou obecní úřady, pověřené obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské

¹⁹⁰ §2 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁹¹ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 90

¹⁹² §1 zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁹³ Čl. 1 Evropské úmluvy o krajině

úřady, Agentura, správy národních parků, Česká inspekce životního prostředí, ministerstvo životního prostředí a újezdni úřady, Ministerstvo obrany.¹⁹⁴

4.6.1 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY NA ÚROVNI OBCE

Na úseku ochrany přírody a krajiny na úrovni obce vykonávají státní správu, obecní úřady, obecní úřady s rozšířenou působností a obecní úřady pověřené.¹⁹⁵ Mezi pravomoci obecního úřadu patří rozhodování o kácení dřevin, dále také může stanovit náhradní výsadbu. Především, pokud byla způsobená ekologická újma a je ji potřeba vykompenzovat. Obecní úřad vede přehled pozemků vhodných k výše zmiňované náhradní výsadbě, a to i tehdy pokud jsou ve vlastnictví jiné osoby, pokud k tomu dá vlastník pozemku souhlas. Avšak pokud nedojde k náhradní výsadbě musí ten, kdo způsobil kácení dřevin zaplatit náhradu obci v podobě odvodu. Obec tyto finanční prostředky využije ke zlepšení životního prostředí či ochraně přírody a krajiny dané obce.¹⁹⁶

Pokud se stane že někdo nelegálně pokácí dřeviny, čeká ho postih a musí zaplatit odvod do Státního fondu životního prostředí, který soustřeďuje finance pro tuto oblast. Avšak tato působnost nespadá na území národních parků, národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a ochranných pásem všech vyjmenovaných území.¹⁹⁷

Dále obecní úřady evidují všechny veřejně přístupné účelové cesty, stezky a pěšiny. Pověřené obecní úřady vydávají závazná stanoviska k zásahům do registrovaných krajinných prvků, jelikož jsou chráněny před poškozováním a ničením.¹⁹⁸ Měli by se využívat pouze tak aby „nebyla narušena jejich obnova a nedošlo k ohrožení nebo oslabení jejich stabilizační funkce“ proto pokud někdo takové zásahy zamýšlí musí si opatřit závazné stanovisko orgánu ochrany přírody a krajiny.¹⁹⁹ Významný krajinný prvek je hodnotnou částí krajiny, a to buď z estetického hlediska nebo se podílí na stabilitě krajiny. Přičemž je i mnoho

¹⁹⁴ §75 zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁹⁵ §75 odst. 1 zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁹⁶ §76 odst. 1 zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁹⁷ §9 zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁹⁸ §76 odst. 2 zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁹⁹ §4 odst. 2 zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

krajinných prvků které mají jak hodnotu estetickou, tak hodnotu funkční.²⁰⁰ Toto stanovisko se vydává zejména při umístování staveb, pozemkových úprav či úpravy vodních toků.

Ochrana dřevin rostoucí mimo les je vyjádřena v ustanovení §7 - §9 ZOPK. Obecný režim je stanoven v §8 ZOPK, který upravuje že k pokácení dřeviny je nutné povolení orgánu ochrany přírody a krajiny.

Zákon vymezuje také výjimky z tohoto obecného režimu, a to z důvodu „*existence závažných důvodů pro kácení a předchozího vyhodnocení funkčního a estetického významu dřeviny*“.²⁰¹ A to například u dřevin, které ohrožují život a majetek. Další výjimky, kdy není nutné povolení od orgánu ochrany přírody a krajiny jsou pěstební důvody. Zájem na ochraně porostu je zde nadřazen ochraně jednotlivých dřevin.²⁰²

Další problémy dřevin rostoucích mimo les mohou nastat při sousedských sporech. Sousedské spory jsou upravené podle NOZ a spadají vždy pod území určité obce. Tato obec je pak často veřejnoprávním orgánem, na který se dotčení obracejí.²⁰³ I když se jedná o soukromoprávní úpravu, tak tyto otázky se promítají a zasahují i do práva veřejného. Klasickým příkladem může být například problém, kdy vlastník bude chtít pokácet dřevinu ale příslušný orgán mu to nepovolí. Vlastník pak bude muset respektovat zachování dřeviny, jelikož zde přesahuje veřejnoprávní zájem nad zájmem soukromoprávním.²⁰⁴

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností také vydávají závazná stanoviska k odlesňování a zalesňování pozemků nad 0,5 ha, souhlasy k umístování staveb a k výstavbě lesních cest a lesních melioračních systémů a tak dále.²⁰⁵ Rozhodují o speciálním postupu při ochraně ptáků. Dále uplatňují stanoviska k územním a regulačním plánům a rozhodují o zákazu činnosti která narušuje

²⁰⁰ VOMÁČKA, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3 str.15

²⁰¹ VOMÁČKA, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3 str. 98

²⁰² VOMÁČKA, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3 str. 98

²⁰³ DAMOHORSKÝ, Milan a Tereza SNOPOKOVÁ. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva*. Praha: Eva Rozkotová, 2015. ISBN 9788087975312. str. 111–112

²⁰⁴ DAMOHORSKÝ, Milan a Tereza SNOPOKOVÁ. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva*. Praha: Eva Rozkotová, 2015. ISBN 9788087975312. str. 118

²⁰⁵ §77 zákona České národní rady č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

životní prostředí tím, že poškozují a ohrožují biologickou rozmanitost. (odchyt živočichů, sběr rostlin) Hodnotí místní systém ekologické stability ve vzájemné spolupráci s orgány územního plánování.²⁰⁶

Důležité je také zmínit, že projednávají přestupky, nápravná opatření a rozhodují o podmínkách uvedení do původního stavu. Finanční prostředky získané z uložených pokut, pak obec může využívat pouze ke zlepšení životního prostředí a ochraně přírody a krajiny v dané obci.²⁰⁷

Na úseku ochrany přírody a krajiny má obec v samostatné působnosti právo prostřednictvím svých orgánů se zapojovat do ochrany přírody a krajiny ve svém správním obvodu a vyjadřovat se k vyhlášení a rušení zvlášť chráněných území, památných stromů a jejich chráněných pásem.²⁰⁸

Obce mají právo se vyjadřovat také k plánu péče o zvláště chráněná území podle §38 odst. 4 ZOPK. A to předtím, než je plán péče schválen. Mezi zvlášť chráněná území řadíme národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. Orgán ochrany přírody zpracuje záměr na vyhlášení zvlášť chráněného území a zašle ho dotčeným obcím a krajům.²⁰⁹

Tyto obce mohou podat námítky a také se mohou vyjadřovat v případě rušení zvlášť chráněných území. Orgány ochrany přírody jsou pak povinny spolupracovat s obcemi, poskytovat součinnost v podobě informací, podkladů či vysvětlení, která jsou nutná k objasnění zásahů do přírody, avšak i způsobům její ochrany. Obzvláště jedná-li se o zásahy, které škodí životnímu prostředí či pokud ho nepříznivě ovlivňují. Rovněž pokud tím omezí výkon práv obyvatel dané obce.²¹⁰

Obce mohou v samostatné působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky, jimiž mohou regulovat, jak se bude zajišťovat v obci udržování čistoty ulic a jiných

²⁰⁶ VOMÁČKA, Vojtěch. Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-675-3 str. 557

²⁰⁷ §88a zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁰⁸ §71 zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁰⁹ §71 zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²¹⁰ §71 zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

veřejných prostranství. Dále také mohou upravit udržování veřejné zeleně a zeleně v zástavbě k ochraně životního prostředí.²¹¹

²¹¹ TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2. str. 53

5 ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo shrnutí dosavadní právní úpravy a zhodnocení, zda je aktuální právní úprava na úseku ochrany životního prostředí dostatečná. Dalším cílem bylo také vymezení klíčových problémů a úvahy účelného řešení jednotlivých problémů. Myslím si, že obce mají dostatek právních nástrojů na úseku ochrany životního prostředí, a proto mají významnou roli v ochraně životního prostředí.

V prvních dvou kapitolách jsem se věnovala výkladu pojmů a ústavněprávnímu zajištění ochrany životního prostředí. Přičemž výklad základních pojmů mé diplomové práce se nacházel ve speciálních zákonech. Z tohoto důvodu jsem toho názoru, že Ústavněprávní zajištění ochrany životního prostředí nalezneme již v preambuli Ústavy ČR a LZPS a dále v jednotlivých člancích. Ve třetí kapitole jsem se věnovala obci, tedy základní jednotce státní správy, která je schopna chránit životní prostředí přímo u zdroje poškozování či znečišťování. Dále jsem se věnovala jejím pramenům, působnosti, orgánům a nástrojům, které může využít k ochraně životního prostředí.

Dále jsem zmínila důležitý institut místního referenda, který vnímám jako přínosný právní nástroj v ochraně životního prostředí. V den konání místního referenda se občané obce mohou vyjádřit k lokálním problémům dané obce. Poté jsem se věnovala územnímu plánování. Jeden z důležitých právních nástrojů je územní plán, kdy obec si jej může vypracovat a vytvořit tak budoucí koncepci daného území ke kterému se mohou vyjádřit i občané dané obce. Shrnuji jaký mají vliv jednotlivé složkové zákony v územním plánování a tím i na co musí dát pořizovatelé územně plánovací dokumentace pozor. Nejvýznamnější je v tomto ohledu zákon o ochraně přírody a krajiny.

Stěžejní kapitolou byla kapitola čtvrtá, která se věnovala ochraně jednotlivých složek životního prostředí, a to i z pohledu obce. V každé podkapitole dané složky jsem se nejdříve věnovala pravomocím obce v přenesené působnosti a poté působnosti samostatné. Díky této kapitole jsem dospěla k závěru, že obce jsou nezastupitelné v ochraně životního prostředí.

Jako první složce životního prostředí jsem se věnovala ochraně ovzduší. Obce na úseku ochrany ovzduší, mají několik nástrojů, jak chránit ovzduší v dané obci. Avšak nedostatek právní úpravy spatřuji v úpravě malých stacionárních zdrojů znečištění umístěných v rodinných domech fyzických nepodnikajících osob. Tyto stacionární zdroje jsou největším a nejrozsáhlejším zdrojem znečištění ovzduší, a právě na tento problém by se právní úprava měla zaměřit. Zákon dříve neumožňoval ani to, aby byla kontrola prováděna přímo v obydlí, jelikož byl vstup do obydlí vázán na souhlas majitele. Střetává se zde právo na nedotknutelnost obydlí upravené v LZPS a veřejný zájem na ochranu životního prostředí. Avšak zákon č. 369/2016, kterým se změnil zákon o ochraně ovzduší zakotvil v §17 odst. 2 skutečnost, že je-li „*důvodné podezření, že provozovatel spalovacího stacionárního zdroje umístěného v rodinném domě, v bytě nebo ve stavbě pro rodinnou rekreaci, nejde-li o prostory užívané pro podnikatelskou činnost, porušil některou z povinností podle odstavce 1, avšak toto porušení nelze prokázat bez provedení kontroly spalovacího stacionárního zdroje, jeho příslušenství nebo používaných paliv, obecní úřad obce s rozšířenou působností provozovatele na tuto skutečnost písemně upozorní a poučí jej o povinnostech provozovatele spalovacího stacionárního zdroje ... a následcích opakovaného důvodného podezření na jejich porušení v podobě provedení kontroly. Pokud opakovaně vznikne důvodné podezření, že tento provozovatel nadále nebo opětovně porušuje některou z povinností ... je kontrolující oprávněn vstoupit do jeho obydlí za účelem kontroly dodržování povinností podle tohoto zákona. Vlastník nebo uživatel těchto prostor je povinen umožnit kontrolujícímu přístup ke spalovacímu stacionárnímu zdroji, jeho příslušenství a používaným palivům.*“²¹² Tato novela je rozhodně pozitivní změnou právní úpravy ochrany ovzduší, avšak i tak obsahuje několik nedostatků.

Klíčový nedostatek dosavadní právní úpravy vidím hlavně v nemožnosti obecního úřadu s rozšířenou působností zasahovat při akutních případech porušování povinností. Například jednorázové pálení nebezpečného odpadu, kdy obecní úřad v takovémto případě může pouze upozornit vlastníka stacionárního zdroje a poučit jej o povinnostech a následcích opakovaného důvodného podezření o neplnění povinností. Nemůže tedy ihned zasáhnout a provést kontrolu stacionárního zdroje přímo na místě.

²¹² §17 odst. 2 zákona č. 201/2012 Sb. o ochraně ovzduší

V další podkapitole jsem se věnovala ochraně vody. Na úseku ochrany vod stojí za úvahu, zda by neměl být přijat nový vodní zákon. A to z toho důvodu, že po několika novelách se vodní zákon stal značně nepřehlednou právní úpravou, a to nejen co se týče právní úpravy pravomocí obce. Dále stojí za úvahu, zda by drobné vodní toky neměla mít obec ve své správě vždy, a to bez nutnosti stanovení Ministerstvem životního prostředí. Obec by pak mohla mít více veřejnoprávních oprávnění. Mohli by jí umožnit například to, že bude moci zasahovat v případě porušování práv či jinak zasahovat.

Na úseku ochrany půdy jsem se zaměřila na problém rozpočtu obcí. Mezi tyto problémy patří podle mého názoru například fakt, že obec má povinnost financovat životní prostředí pouze v případě odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu. Myslím si, že by přinejmenším stálo za uvážení tyto povinnosti rozšířit či navýšit odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu. Obec má některé nástroje, kterými by mohla zvýšit rozpočet a tím přispět na zdravý stav životního prostředí. Mezi neinvazní nástroj, který by byl v harmonii s občany obce je zvýšení daní z nemovitosti. Obce by pak mohli občanům zlepšit stav životní prostředí a tím i vzhled obce. Další pozitivum vidím u souhlasů a závazných stanovisek, kdy úřady pohlížejí na každou půdu jednotlivě a tím každý problém je individuálně řešený.

Co se týče ochrany lesa spatřuji jako pozitivní právní institut odborného lesního hospodáře. Odborný lesní hospodář vykonává dozor nad stavem lesa, pokud si ho vlastník určí, dalším kladem je že poskytuje i poradenskou činnost vlastníkovu lesa. Avšak chybí zde ucelená úprava tohoto institutu, která je v lesním zákoně nepřehledně upravena, proto stojí za úvahu vytvoření přehlednější právní úpravy tohoto institutu v lesním zákoně.

Právní úpravu na úseku ochrany odpadového hospodářství vnímám jako nepřehlednou, a proto si myslím, že je přínosné, že se Ministerstvo životního prostředí zpřehlednit právní úpravu tím, že problematiku úpravy odpadového hospodářství upraví odděleně v zákoně o odpadech a zákoně o výrobcích s ukončenou životností jak jsem zmiňovala výše. Dále jako velice přínosné vidím motivační programy obcí. Tyto motivační programy obcí vnímám jako pozitivní hlavně z toho důvodu, že nenásilnou cestou motivují své obyvatelstvo k tomu, aby třídily za což jim obec může poskytnout slevu na poplatku za odpad či jiné výhody.

Stojí za úvahu, zda by neměla mít motivační program každá obec v České republice.

Ochranu přírody a krajiny nelze zabezpečit bez pomoci obcí. Právní úprava na tomto úseku funguje na principu, že původce ekologické újmy je povinen navrátit přírodu do původního stavu. Jako velice přínosné vidím právě to, že pokud původce ekologické újmy není schopen navrátit přírodu do původního stavu pak může obec s rozšířenou působností přikázat například náhradní výsadbu čímž se pokusí vykompenzovat to, že životní prostředí utrpělo ekologickou újmu.

Jak jsem již zmiňovala v úvodu, společnost se otázkám ochrany životního prostředí zabývá více než tomu bylo za dob minulého režimu. Po přijetí složkových zákonů po roce 1989 se již všechny několikrát novelizovaly a bude potřeba jejich značnou nepřehlednost vylepšit a sjednotit. Proto se domnívám, že právní úprava na úseku ochrany životního prostředí se i vlivem společnosti bude v následujících letech zdokonalovat.

RESUME

This thesis deals with the legal regulation of the role of municipalities in environmental protection. The environment is everything that surrounds us, but the environment is deteriorating and becoming polluted by the thoughtless actions of humans. It is important to find harmony between the needs of humanity and a healthy environment. Without a healthy environment, life on Earth is not possible, not just for humans but also for fauna and flora. Its protection is important for this reason, especially for future generations. The role of municipalities in environmental protection is irreplaceable, since municipalities can protect the environment directly at the source of pollution and threats.

The objective of this thesis was to summarize the existing legal regulation and evaluate whether the current legislation is sufficient or not. The thesis is divided into four chapters. In the first chapter I analyse the basic terms, which are environment and environmental law. In the next chapter I present the basis of environmental law in the Constitution of the Czech Republic and in the Charter of Fundamental Rights and Freedoms. In the third chapter I focus on the issue of municipalities and their legal regulation. I define the basic attributes of the municipality, which are the citizens, territory and the right to self-government. The right to self-government is already enshrined in the Constitution of the Czech Republic. In addition, I focus on the powers of municipalities, both independent and delegated. The competence of municipalities to issue generally binding ordinances is crucial in the self-government mode, whereas in the delegated it is regulation. Further, I deal with the legal institute of the local referendum, in which the inhabitants of the municipality can express their own opinion on a problem.

In the fourth chapter, which is the main chapter, I deal with the individual components of the environment and its protection. In particular, air protection, water protection, forest protection, soil protection, nature and landscape protection and waste management. Furthermore, I stated the individual competencies of the municipalities in the protection of the given component, both in the scope of the delegated mode and then the autonomous mode.

In conclusion, I summarize the advantages and disadvantages of the legal regulation of the individual components of the environment and propose the possibilities of improving the legal regulation de lege ferenda.

KLÍČOVÁ SLOVA

Životní prostředí, právo životního prostředí, ochrana životního prostředí, obce, samostatná působnost obce, přenesená působnost obce, územní plánování, ochrana ovzduší, ochrana vody, ochrana zemědělského půdního fondu, ochrana lesa, odpadové hospodářství, ochrana přírody a krajiny,

KEY WORDS

Environment, environment law, environment protection, independent competence, delegated competence, municipality, territorial planning, air protection, water protection, soil protection, forest protection, nature and landscape protection, protection of waste management.

SEZNAM LITERATURY

- 1) BEJČKOVÁ, Pavla. *Zákon o ochraně ovzduší: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-911-4.
- 2) DAMOHORSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*. 3. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-338-7.
- 3) DAMOHORSKÝ, Milan a Tereza SNOPKOVÁ. *Role obcí v ochraně životního prostředí z pohledu práva*. Praha: Eva Rozkotová, 2015. ISBN 978-80-87975-31-2.
- 4) DROBNÍK, Jaroslav. *Lesní zákon: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-425-3 str. 1-2
- 5) DVOŘÁK, Libor. Historie Legislativy na ochranu ovzduší na území ČR. *České právo životního prostředí*. 2012, roč. XII, č. 32, ISSN: 1213-5542
- 6) HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1. str. 98-100
- 7) JELÍNKOVÁ, Jitka. *Občan, spolek, obec a úřad v ochraně životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0508-3. str. 37
- 8) KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-7380-000-4.
- 9) KOPECKÝ, Martin. *Zákon o obcích: komentář*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-862-9. str. 2
- 10) SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-590-9.

- 11) TUHÁČEK, Miloš a Jitka JELÍNKOVÁ. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. Praha: Grada, 2015. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5464-2.
- 12) VOMÁČKA, Vojtěch. *Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony ISBN 978-80-74000-675-3

Internetové zdroje

- 1) DAMOHORSKÝ, Milan. *Ochrana půdy v právu. České právo životního prostředí*. č. 4 / 2016 str.8-20 ISSN: 1213-5542
- 2) HOLEČEK Lukáš. *Územní plánování jako nástroj ochrany životního prostředí*. Praha, 2015, Diplomová práce, Univerzita Karlova. Fakulta právnická. Katedra životního prostředí. str. 10
- 3) IGNASOVÁ, Lucie. *Role obcí v ochraně ovzduší dle nové právní úpravy*. Praha, 2015, Diplomová práce, Univerzita Karlova. Fakulta právnická. Katedra životního prostředí.
- 4) *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C.H. Beck, č. 2/1999. ISSN 1210-6410
- 5) *Komunální odpady*. Ministerstvo životního prostředí. (cit. 25.2.2019)
Dostupné online: https://www.mzp.cz/cz/komunalni_odpady
- 6) *Místopisný průvodce* (cit. 19.2.2019)
<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/3043/nucice/pocet-obyvatel/>
- 7) *Zdravé a zelené Nučice* (cit. 19.2.2019)
<https://www.zdraveazelenenucice.cz/nase-kauzy/nucicky-rybnik-a-nebo-stoka-/>
- 8) *Příklady dobré praxe – motivační systém s čárovými kódy – Arnika*. 2014 (cit. 5. 3. 2019) Dostupné online: <https://arnika.org/priklady-dobre-praxe-motivacni-system-s-carovymi-kody>

- 9) CHARVÁT, Radim. Právo na příznivé životní prostředí. epravo.cz 13. 6. 2001(cit.8.3.2019) Dostupné online:
<https://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-na-priznive-zivotni-prostredi-9054.html>
- 10) Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition.
Brno: Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1

Judikatura

- 1) Nález Ústavního soudu ze dne 22. 4. 2008 sp. zn. Pl. ÚS 35/06
- 2) Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 1994 sp.zn. Pl. ÚS 15/93
- 3) Nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2007 sp.zn. Pl. ÚS 45/06
- 4) Nález Ústavního soudu ze dne 30.5. 2014 sp. zn. č. I. ÚS 59/14
- 5) Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 5. 3. 2015 NSS Ars 11/2014–42

Právní předpisy

- 1) Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- 2) Usnesení předsednictva České národní rady č.2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- 3) Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů
- 4) Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- 5) Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon)
- 6) Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší
- 7) Zákon České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

- 8) Zákon České národní rady č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělském půdním fondu
- 9) Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů
- 10) Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon)
- 11) Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů
- 12) Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
- 13) Zákon České národní rady č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích
- 14) Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění)
- 15) Vyhláška č.321/2014 Sb., o rozsahu a způsobu zajištění odděleného soustředování složek komunálních odpadů